

V
B J
C

LA CONSTITUTION
FRANÇAISE

Présentée au Roi par l'Assemblée Nationale le 3. Septembre 1791. & acceptée par Sa Majesté 13. du même mois.

KONSTYTUCYA
FRANCUZKA

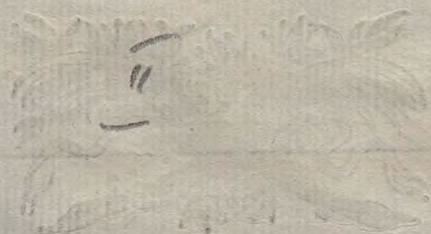
Podana Krolowi *przez Zgromadzenie Narodowe dnia 3. Września 1791, a przyięta od Nayiaśnieyszego Króla Jmci dnia 13.* tegoż *Miesiąca.*

---

w WARSZAWIE 1791.

w Drukarni Uprzywileiowaney *Piotra Zawadzkiego.*

LA CONSTITUTION FRANÇAISE.

DECLARATION

Des Droits de l'Homme & du Citoyen.

Les Repréſentans du Peuple Français, conſtitués en Aſſemblée Nationale, conſidérant que l'ignorance, l'oubli ou le mépris des droits de l'Homme ſont les ſeules cauſes des malheurs publics & de la corruption des Gouvernemens, ont réſolu d'expoſer, dans une Déclaration ſolemnelle, les droits naturels, inaliénables & ſacrés de l'Homme, afin que cette Déclaration, conſtamment préſente à tous les Membres du corps ſocial, leur rappelle ſans ceſſe leurs droits & leurs devoirs; afin que les actes du pouvoir législatif & ceux du pouvoir exécutif, pouvant être à chaque inſtant comparés avec le but de toute inſtitution politique, en ſoient plus reſpectés; afin que les réclamations des citoyens, fondées déſormais ſur des principes ſimples & inconteſtables, tournent toujours au maintien de la Conſtitution, & au bonheur de tous.

En conſéquence, l'Aſſemblée Nationale reconnoît & déclare, en préſence & ſous les auſpices de l'Etre Suprême, les droits ſuivans de l'Homme & du Citoyen:

KONSTYTUCYA FRANCUZKA.

DEKLARACYA

Praw Człowieka i Obywatela.

Gdy Reprezentanci ludu Francuzkiego zebrani w Zgromadzenie Narodowe zważyli, iż niewiadomość, zapomnienie, albo zaniedbanie praw człowieka, ſą iedyną przyczyną nieſzczęścia powſzechnego i zepſucia rządów; przeto uchwalili w uroczyſtey deklaracyi, przyrodzone, niezmienne i Swięte Prawa człowieka wyłożyć i ogłoſić, na to; ażeby wſzyſtkie członki ciała ſpołecznego, tę deklaracyą nieuſtannie przed oczami miały, i ta im zawſze ich Prawa i ich powinności przypominała; ażeby czynności władzy Prawodawczey i wſzelkiey władzy Wykonywaiącey, mogąc bydź w każdym razie porównane z celem wſzelkiey inſtytucyi politycżney, tym więcey ſzanowane były; ażeby żądania Obywatelów odtąd zaſadzone na prawidłach iaſnych i nieprzecznych, ściągały ſię zawſze do utrzymania Konſtytucyi, i do ſzczęśliwości wſzyſtkich.

Zaczym Zgromadzenie Narodowe uznaie i oświadcza w przytomności i pod opieką naywyżſzego ieſteſtwa, naſtempuiące Prawa Człowieka i Obywatela.

Article Premier.

Les hommes naiſſent & demeurent libres & égaux en droits. Les diſtinctions ſociales ne peuvent être fondées que ſur l'utilité commune.

II.

Le but de toute aſſociation politique eſt la conſervation des droits naturels & impreſcriptibles de l'Homme. Ces droits ſont la liberté, la propriété, la ſûreté, & la réſiſtance à l'oppreſſion.

III.

Le principe de toute Souveraineté réſide eſſentiellement dans la Nation. Nul corps, nul individu ne peut exercer d'autorité qui n'en émane expreſſément.

IV.

La liberté conſiſte à pouvoir faire tout ce qui ne nuit pas à autrui: ainſi l'exercice des droits naturels de chaque homme n'a de bornes que celles qui aſſurent aux autres membres de la Société la jouiſſance de ces mêmes droits. Ces bornes ne peuvent être déterminées que par la Loi.

V.

La Loi n'a le droit de défendre que les actions nuiſibles à la Société. Tout ce qui n'eſt pas défendu par la Loi ne peut être empêché, & nul ne peut être contraint à faire ce qu'elle n'ordonne pas.

VI.

La Loi eſt l'expreſſion de la volonté générale. Tous les citoyens ont droit de

Artykuł I.

Ludzie rodzą ſię i ſą wolnemi i równemi w Prawach; różnice ſpołeczne nie mogą bydź zaſadzone, iak tylko na użyteczności powſzechney.

II.

Celem wſzelkiego zgromadzenia politycznego, ieſt zachowanie Praw przyrodzonych, i nieodzownych człowieka; te Prawa ſą wolność, własność, beśpieczeńſtwo, i opór przeciwko uciſkowi.

III.

Początek wſzelkiey zwierzchności znayduie ſię właściwie w Narodzie. Żadne ciało, żadna oſoba, nie może ſprawować władzy, któraby wyraźnie od niego nie pochodziła.

IV.

Wolność zaſadza ſię na tym, ażeby można czynić to wſzyſtko, co drugiemu nie ſzkodzi; więc ſprawowanie Praw przyrodzonych każdego człowieka, nie ma innych granic, iak tylko te, które zapewniaią innym członkom ſpołeczeńſtwa używanie tychże praw. Te granice nie mogą bydź oznaczone, iak tylko przez Prawo.

V.

Prawo ma tylko moc zakazywania uczynków ſzkodliwych ſpołeczeńſtwu. Wſzyſtko co nie ieſt zakazane Prawem, nie może bydź zabraniane, i nikt nie może bydź przymuſzonym uczynić to, czego Prawo nie rozkazuie.

VI.

Prawo, ieſt wyrażeniem woli powſzechney; wſzyſcy Obywatele mogą oſobiście,

concourir perſonnellement, ou par leurs Repréſentans, à ſa formation. Elle doit être la même pour tous, ſoit qu'elle protége, ſoit qu'elle puniſſe. Tous les citoyens étant égaux à ſes yeux, ſont également admiſſibles à toutes dignités, places & emplois publics, ſelon leur capacité, & ſans autre diſtinction que celle de leurs vertus & de leurs talens.

VII.

Nul homme ne peut être accuſé, arrêté, ni détenu que dans les cas déterminés par la Loi, & ſelon les formes qu'elle a preſcrites. Ceux qui ſollicitent, expédient, exécutent ou font exécuter des ordres arbitraires, doivent être punis; mais tout citoyen appellé ou ſaiſi en vertu de la Loi, doit obéir à l'inſtant: il ſe rend coupable par la réſiſtance.

VIII

La Loi ne doit établir que des peines ſtrictement & évidemment néceſſaires, & nul ne peut être puni qu'en vertu d'une loi établie & promulguée antérieurement au délit, & légalement appliquée.

IX.

Tout homme étant préſumé innocent juſqu'à ce qu'il ait été déclaré coupable, s'il eſt jugé indiſpenſable de l'arrêter, toute rigueur qui ne ſeroit pas néceſſaire pour s'aſſurer de ſa perſonne, doit être ſévèrement réprimée par la Loi.

lub przez ſwoich Reprezentantów przykładać ſię do iego ułożenia. Powinno bydź iednakowe dla wſzyſtkich, bądź w daniu opieki, bądź w karaniu. Wſzyſcy obywatele będąc równemi przed Prawem, ſą rówuie zdatnemi do wſzelkich godności, Urzędów i funkcyi publicznych, podług ich zdolności, i bez inney różnicy, iak ich cnot, i ich talentów.

VII.

Żaden człowiek nie może bydź oſkarżonym, przytrzymanym, ani więzionym, iak tylko w przypadkach oznaczonych przez Prawo; i podług formalności w nim przepiſanych. Ci, którzy wzywaią, wydaią, wykonywaią, lub do wykonania podaią, rozkazy ſamowładne, karanemi bydź maią, ale każdy obywatel powołany lub imany z mocy Prawa, winien bydź nieodwłocznie poſłuſznym: ſtanie ſię winnym przez opor.

VIII.

Prawo powinno tylko takie kary ſtanowić, które ſą koniecznie i oczewiście potrzebne, i nikt karanym bydź nie może, iak tylko z mocy Prawa przed wykroczeniem uſtanowionego, i ogłoſzonego, a prawnie przyſtoſowanego.

IX.

Gdy każdy człowiek ieſt mniemany za niewinnego, póki winnym uznany nie będzie, przeto ieżeli koniecznie zatrzymanym bydź muſi, wſzelka ſurowość, któraby nie była potrzebną dla zapewnienia ſię względem oſoby iego, ma bydź ściśle zakazana przez Prawo.

X.

Nul ne doit être inquiété pour ſes opinions, même religieuſes, pourvu que leur manifeſtation ne trouble pas l'ordre public établi par la Loi.

XI.

La libre communication des penſées & des opinions eſt un des droits les plus précieux de l'Homme : tout citoyen peut donc parler, écrire, imprimer librement, ſauf à répondre de l'abus de cette liberté dans les cas déterminés par la Loi.

XII.

La garantie des droits de l'Homme & du Citoyen néceſſite une force publique : cette force eſt donc inſtituée pour l'avantage de tous, & non pour l'utilité particulière de ceux auxquels elle eſt confiée.

XIII.

Pour l'entretien de la force publique, & pour les dépenſes d'adminiſtration, une contribution commune eſt indiſpenſable : elle doit être également répartie entre tous les citoyens, en raiſon de leurs facultés.

XIV.

Tous les citoyens ont le droit de conſtater, par eux-mêmes ou par leurs Repréſentans, la néceſſité de la contribution publique, de la conſentir librement, d'en ſuivre l'emploi, & d'en déterminer la quotité, l'aſſiette, le recouvrement & la durée.

XV.

La Société a le droit de demander compte à tout Agent public de ſon adminiſtration.

X.

Nikt nie ma bydź napaſtowany za opinie ſwoie, nawet Duchowne, byleby ich okazywanie nie naruſzało porządku publicznego uſtanowionego przez Prawo.

XI.

Wolne oświadczanie myśli i opinii, ieſt iednym z Praw nayſzacownieyſzych człowieka, każdy więc obywatel może wolnie mówić, piſać, i drukować, pod odpowiedzią za nadużycie tey wolności w przypadkach oznaczonych przez Prawo.

XII.

Zaręczenie Praw człowieka i Obywatela, wyciąga ſiły publiczney; ta ſiła więc ieſt uſtanowiona dla dobra wſzyſtkich, a nie dla pożytku poiedynczego tych, którym ieſt powierzona.

XIII.

Dla utrzymania ſiły publiczney, i dla wydatków adminiſtracyi ſkładka powſzechna ieſt koniecznie potrzebna; ta powinna bydź rozłożona równo na wſzyſtkich Obywatelów w proporcyi ich maiątków.

XIV.

Każdy Obywatel ma Prawo zapewnić ſię przez ſiebie lub przez ſwoich Reprezentantów, o potrzebie ſkładki powſzechney; na tę wolnie zezwolić, użycia iey pilnować, i uſtanowić iey wielość, rozłożenie, wybranie, i trwałość.

XV.

Społeczeńſtwo ma Prawo żądać od wſzelkiego urzędnika publicznego, rachunku z jego adminiſtracyi.

XVI.

Toute Société dans laquelle la garantie des Droits n'eſt pas aſſurée, ni la ſéparation des Pouvoirs déterminée, n'a point de Conſtitution.

XVII.

La propriété étant un droit inviolable & ſacré, nul ne peut en être privé, ſi ce n'eſt lorſque la néceſſité publique, légalement conſtatée, l'exige évidemment, & ſous la condition d'une juſte & préalable indemnité.

L'aſſemblée Nationale, voulant établir la Conſtitution Françoiſe ſur les principes qu'elle vient de reconnoître & de déclarer, abolit irrévocablement les inſtitutions qui bleſſoient la liberté & l'égalité des droits.

Il n'y a plus ni Nobleſſe, ni Pairie, ni diſtinctions héréditaires, ni diſtinction d'Ordres, ni régime féodal, ni Juſtices patrimoniales, ni aucun des titres, dénominations & prérogatives qui en dérivoient, ni aucun Ordre de Chevalerie, ni aucune des corporations ou décorations pour leſquelles on exigeoit des preuves de nobleſſe, ou qui ſuppoſoient des diſtinctions de naiſſance, ni aucune autre ſupériorité que celle des fonctionnaires publics dans l'exercice de leurs fonctions.

Il n'y a plus ni vénalité ni hérédité d'aucun office public.

Il n'y a plus, pour aucune partie de la Nation, ni pour aucun individu, aucun privilége ni exception au droit commun de tous les Français,

XIV.

Wſzelkie ſpołeczeńſtwo, w którym zaręczenie Praw nie ieſt ubezpieczone, ani rozdział władz oznaczony, nie ma żadney Konſtytucyi.

XVII.

Gdy właſność ieſt Prawem nie zgwałconym i Swiętym, nikt iey pozbawionym bydź nie może, chyba gdy potrzeba powſzechna prawnie uznana, oczewiście tego wyciąga, pod warunkiem ſprawiedliwego i poprzedniczego nadgrodzenia.

Gdy Zgromadzenie Narodowe chce założyć Konſtytucyą na zaſadach, które dopiero ogłoſiło i oświadczyło; przeto znoſi nieodwłocznie wſzelkie rozrządzenia, przez któreby wolność i równość Praw naruſzone były.

Nie będzie odtąd żadnego Szlachectwa, żadnych Parów (pairs) żadnych różnic dziedzicznych, ani różnic ſtanów, żadnych lenności, żaduych Juryzdykcyi patrymonialnych, żadnych innych Praw, Tytułów, i Przywileiów, z nich pochodzących, żadnych Zakonów Rycerſkich, korporacyi lub dekoracyi, które dowodów Szlachectwa wyciągaią, żadnego zwierzchnictwa, prócz Urzędników Publicznych w wykonaniu ich czynności.

Zaden Urząd Publiczny nie może bydź odtąd kupionym, ani dziedzicznym.

Nie maſz odtąd dla żadney części Narodu, ani dla żadney oſoby ſzczególney, ża-

Il n'y a plus ni jurandes, ni corporations de professions, arts & métiers.

La Loi ne reconnoît plus ni voeux religieux, ni aucun autre engagement qui feroit contraire aux droits naturels, ou à la Constitution.

TITRE PREMIER.

Dispositions fondamentales garanties par la Constitution.

La Constitution garantit, comme droits naturels & civils :

1o. Que tous les citoyens sont admissibles aux places & emplois, sans autre distinction que celle des vertus & des talens ;

2o. Que toutes les contributions seront réparties entre tous les citoyens, également, en proportion de leurs facultés ;

3o. Que les mêmes délits seront punis des mêmes peines, sans aucune distinction des personnes.

La Constitution garantit pareillement, comme droits naturels & civils :

La liberté à tout homme d'aller, de rester, de partir, sans pouvoir être arrêté, ni détenu, que selon les formes déterminées par la Constitution ;

La liberté à tout homme de parler, d'écrire, d'imprimer & publier ses pensées, sans que les écrits puissent être soumis à aucune censure ni inspection avant leur publication, & d'exercer le culte religieux auquel il est attaché ;

La liberté aux citoyens de s'assembler paisiblement & sans armes, en satisfaisant aux lois de police ;

La

dnego Przywileiu lub wyłączenia od Praw wspólnych wszystkim Francuzom.

Nie masz żadnych cechów, żadnych korporacyi w professyach, kunsztach i rzemiosłach.

Prawo nie uznaie odtąd żadnych ślubów Duchownych, ani żadnych innych obowiązków, któreby Prawom przyrodzonym, albo Konstytucyi przeciwnemi były,

TYTUŁ PIERWSZY.

Zasady gruntowe i zaręczone przez Konstytucyą.

Konstytucya zaręcza, za przyrodzone i Obywatelskie Prawa:

1mo. Iż wszyscy Obywatele zdolnemi są do Urzędów i usług, bez żadney inney prócz cnot i talentów różnicy.

2do. Iż wszelkie kontrybucye między Obywatelów równo, i w proporcyą ich maiątków rozłożone będą.

3tio. Iż na iednakowe występki, iednakowe kary wymierzone będą, bez Osób różnicy.

Konstytucya także zaręcza za przyrodzone i Obywatelskie Prawa, każdemu człowiekowi wolność iść, iechać, zostać, bez zatrzymania, oskarżania lub więzienia, wyiąwszy przypadki oznaczone przez Prawo, i podług formalności w nim przepisanych.

Każdemu człowiekowi wolność mówić, pisać, myśli swoie drukować, i tę wiarę wyznawać w którey zostaie.

Obywatelom wolność zgromadzać się spokoynie i bez broni, stosuiąc się do Praw policyinych,

Wol-

La liberté d'adreſſer aux autorités conſtituées des pétitions ſignées individuellement.

Le Pouvoir législatif ne pourra faire aucunes lois qui portent atteinte & mettent obſtacle à l'exercice des droits naturels & civils conſignés dans le préſent titre & garantis par la Conſtitution: mais comme la liberté ne conſiſte qu'à pouvoir faire tout ce qui ne nuit ni aux droits d'autrui ni à la ſûreté publique, la Loi peut établir des peines contre les actes qui, attaquant ou la ſûreté publique ou les droits d'autrui, ſeroient nuiſibles à la Société.

La Conſtitution garantit l'inviolabilité des propriétés, ou la juſte & préalable indemnité de celles dont la néceſſité publique, légalement conſtatée, exigeroit le ſacrifice.

Les biens deſtinés aux dépenſes du culte & à tous ſervices d'utilité publique, appartiennent à la Nation. & ſont. dans tous les temps, à ſa diſpoſition.

La Conſtitution garantit les aliénations qui ont été ou qui ſeront faites ſuivant les formes établies par la Loi.

Les Citoyens ont le droit d'élire ou choiſir les Miniſtres de leurs cultes.

Il ſera créé & organiſé un établiſſement général de *Secours publics*, pour élever les enfans abandonnés, ſoulager les pauvres infirmes, & fournir du travail aux pauvres valides qui n'auroient pas pu s'en procurer.

Il ſera créé & organiſé une *Inſtruction publique*, commune à tous les citoyens, gratuite à l'égard des parties d'enſeignement indiſpenſables pour tous les hommes, & dont les établiſſemens ſeront diſtribués gra-

Wolność podawania władzom uſtanowionym memoryałów, podpiſanych przez iednę oſobę.

Władza prawodawcza nie będzie mogła ſtanowić praw żadnych, któreby ubliżały lub przeſzkadzały wykonywaniu praw przyrodzonych i cywilnych zawartych pod tym tytułem, i zawarowanych przez Konſtytucyą: a że wolność na tym ſzczególnie zależy, ażeby to czynić, co ani prawom drugiego, ani publicznemu beſpieczeńſtwu nie ieſt ſzkodliwe; przeto prawo może naznaczyć kary przeciwko tym uczynkom, które bezpieczeńſtwo publiczne, albo prawo drugiego naruſzaią, a zatym uſzczerbek ſpołeczeńſtwu przynieść mogą.

Konſtytucya zaręcza nienaruſzenie właſności, albo ſprawiedliwe i poprzednicze nadgrodzenie oney, gdy potrzeba publiczna prawnie okazana, żądać iey będzie ofiary.

Dobra, które dawniey naznaczone były na uſługi powſzechnego użytku, należą do Narodu; te zaś, które przywiązane były do wydatków Boſkiey uſługi, należą do rozrządzenia Narodu.

Konſtytucya zaręcza alienacye poczynione, lub uczynić ſię maiące podług ſpoſobu prawem przepiſanego.

Obywatele maią prawo obierania i wyznaczania Miniſtrów ſwych obrządków.

Będzie uſtanowione i urządzone *publiczne wſparcie* dla wychowania ſierot, dla ubogich chorych i dla innych ubogich niemaiących roboty.

Będzie uſtanowione i urządzone *wychowanie publiczne*, dla wſzyſtkich obywatelów zarówno, i bez koſztu, za te nauki,

duellement, dans un rapport combiné avec la division du Royaume.

Il sera établi des fêtes nationales pour conserver le souvenir de la Révolution Française, entreteneir la fraternité entre les Citoyens, & les attacher à la Patrie & aux Lois.

Il sera fait un Code de lois civiles communes à tout le Royaume.

które wszystkim ludziom koniecznie są potrzebne. Założenie onego ma bydź rozłożone stosownie do rozdziału Królestwa.

Naznaczone będą uroczystości Narodowe, dla uwiecznienia pamięci rewolucyi Francuzkiey, dla zachowania braterstwa między obywatelami, i przyzwyczaienia ich do Konstytucyi, oyczyzny i Praw.

Ułoży się Xięga Praw Cywilnych wspólnych dla całego Państwa.

TITRE II.

De la division du Royaume & de l'état des Citoyens.

Article Premier.

Le Royaume est un & indivisible: son territoire est distribué en quatre vingt trois départemens, chaque département en districts, chaque district en cantons.

II

Sont Citoyens français,

Ceux qui sont nés en France d'un père français;

Ceux qui, nés en France d'un père étranger, ont fixé leur résidence dans le Royaume;

Ceux qui: nés en pays étranger d'un père français, sont venus s'établir en France & ont prêté le serment civique;

Enfin ceux qui nés en pays étranger, & descendant, à quelque degré que ce soit, d'un Français ou d'une française expatriés pour cause de religion, viennent demeurer en France & prêtent le serment civique.

III.

Ceux qui, nés hors du Royaume de parens étrangers, résident en France, deviennent

TYTUŁ II.

O rozdziale Królestwa, i o stanie obywatelów.

Artykuł Pierwszy.

Francya rozdzielona będzie bez naruszenia swey iedności na 83. departamentów, każdy departament na powiaty, każdy powiat na kantony.

II.

Obywatelami Francuzkiemi są ci, którzy we Francyi z oyca Francuza urodzili się; którzy we Francyi z oyca cudzoziemca urodzili się, a mieszkanie swoie we Francyi założyli; którzy za granicą z oyca Francuza urodzili się, a do Francyi powrócili, w niey osiedli, i przysięgę Obywatelską wykonali; nakoniec ci, którzy zrodzeni za granicą, i pochodzący w iakimkolwiek bądź stopniu od Francuza lub Francuzki wyszłych z oyczyzny z przyczyny religii, do Francyi powrócą, w niey mieszkać będą, i przysięgę obywatelską wykonaią.

III.

Ludzie zrodzeni za granicą z obcych rodziców, a mieszkaiący we Francyi, staną się

Citoyens français après cinq ans de domicile continu dans le Royaume, s'ils y ont en outre acquis des immeubles ou épousé une française, ou formé un établissement d'agriculture ou de commerce, & s'ils ont prêté le serment civique.

po nieprzerwanym przez 5. lat w Królestwie zamieszkaniu, Obywatelami Francuzkiemi, ieżeli nadto przyspsobią sobie dobra nieruchome, albo z Francuzką się ożenią, albo handel założą, i przysięgę obywatelską wykonaią.

IV.

Le Pouvoir législatif pourra, pour des considérations importantes, donner à un étranger un acte de naturalisation, sans autres conditions que de fixer son domicile en France, & d'y prêter le serment civique.

Władza prawodawcza może z ważnych powodów, nadać cudzoziemcowi prawo naturalizacyi, z warunkiem atoli, ażeby mieszkanie swoie we Francyi założył, i przysięgę Obywatelską wykonał.

V.

Le serment civique est: *Je jure d'être fidèle à la Nation, à la Loi & au Roi, & de maintenir de tout mon pouvoir la Constitution du Royaume, décrétée par l'Assemblée Nationale Constituante aux années* 1789, 1890, & 1791.

Przysięga Obywatelska iest taka: „Przysięgam wiernym bydź Narodowi, prawu, „i Królowi, a Konstytucyą Królestwa przez „Zgromadzenie Narodowe w latach 1779. „1790. i 1791. uchwaloną, z całych sił moich utrzymywać."

VI.

La qualité de Citoyen français se perd,

1°. Par la naturalisation en pays étranger;

2°. Par la condamnation aux peines qui emportent la dégradation civique, tant que le condamné n'est pas réhabilité;

3°. Par un jugement de contumace, tant que le jugement n'est pas anéanti;

4°. par l'affiliation à tout Ordre de Chevalerie étrangère ou à toute corporation étrangère qui supposeroit, soit des preuves de noblesse, soit des distinctions de naissance, ou qui exigeroit des vœux religieux.

Tytuł Obywatela Francuzkiego utracony będzie:

1mo. Przez naturalizacyą w obcym Kraiu.

2do. Przez skazanie na karę, która za sobą ciągnie degradacyą Obywatelską, póty póki osądzony, do czci przywróconym nie zostanie.

3tio. Przez wyrok sądowy zaoczny, póki ten podniesionym nie będzie.

4to. Przez wpisanie się do zakonu lub korporacyi obcey, wyciągaiącey dowodów szlachectwa, albo różnicy urodzenia, lub wymagaiącey ślubów zakonnych.

VII.

La Loi ne considère le mariage que comme contrat civil.

Prawo uważa szczegulnie Małżeństwo, iako umowę Cywilną.

Le Pouvoir législatif établira pour tous les habitans, sans distinction, le mode par lequel les naissances, mariages & décès seront constatés; & il désignera les Officiers publics qui en recevront & conserveront les actes.

VIII.

Les Citoyens français, considérés sous le rapport des relations locales, qui naissent de leur réunion dans les villes & dans de certains arrondissemens du territoire des campagnes, forment les *Communes*.

Le Pouvoir législatif pourra fixer l'etendue de l'arrondissement de chaque Commune.

IX.

Les citoyens qui composent chaque Commune, ont le droit d'élire à temps, suivant les formes déterminées par la Loi, ceux d'entr'eux qui, sous le titre d'*Officiers municipaux*, sont chargés de gérer les affaires particulières de la Commune.

Il pourra être délégué aux Officiers municipaux quelques fonctions relatives à l'intérêt général de l'Etat.

X.

Les régles que les Officiers municipaux seront tenus de suivre dans l'exercice, tant des fonctions municipales, que de celles qui leur auront été déléguées pour l'intérêt général, seront fixées par les Lois.

Władza prawodawcza ustanowi dla wszystkich Obywateli bez różnicy sposob, którym urodzenie, Małżeństwa i śmierć zaświadczone będą, i wyznaczy Urzędników publicznych, którzy ie do akt przyimować i one zachowywać będą.

VIII.

Obywatele Francuzcy uważani w stosunkach mieyscowych, które wynikaią z ich połączenia w miastach, i w pewnych okręgach ziemi w kraiu, stanowią Gminy.

Ciało prawodawcze może oznaczyć rozciągłość okręgu każdego Gminu.

IX.

Obywatele każdego Gminu maią Prawo wybrać z pomiędzy siebie na czas pewny podług formalności opisanych Prawem, tych, którzy pod tytułem Urzędników municypalnych maią zlecenie zarządzać szczególnemi interessami Gminu.

Tym Urzędnikom municypalnym mogą bydź powierzone niektòre czynności ściągaiące się do powszechnego dobra kraiu.

X.

Prawidła, podług których Urzędnicy municypalni w wykonywaniu czynności municypalnych, i w powierzonych sobie interessach dla pospolitego dobra, sprawować się maią, są oznaczone przez Prawo.

TITRE III.

Des Pouvoirs publics.

ARTICLE PREMIER.

La Souveraineté eſt une, indiviſible, inaliénable & impreſcriptible. Elle appartient à la Nation; aucune ſection du Peuple, ni aucun individu, ne peut s'en attribuer l'exercice.

II.

La Nation, de qui ſeule émanent tous les pouvoirs, ne peut les exercer que par délégation.

La Conſtitution françaiſe eſt repréſentative: les repréſentans ſont le Corps légiſlatif & le Roi.

III.

Le Pouvoir légiſlatif eſt délégué à une Aſſemblée Nationale compoſée de repréſentans temporaires, librement élus par le Peuple, pour être exercé par elle, avec la ſanction du Roi, de la maniére qui ſera déterminée ci-aprés.

IV.

Le gouvernement eſt monarchique; le Pouvoir exécutif eſt délégué au Roi, pour être exercé ſous ſon autorité, par des miniſtres & autres agens reſponſables, de la manière qui ſera déterminée ci aprés.

V.

Le Pouvoir judiciaire eſt délégué à des juges élus à temps par le Peuple.

TYTUŁ III.

O władzach publicznych:

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Samowładność ieſt iedna, nierozdzielna i do całego narodu należy, żadna część ludu nie może ſobie ſprawowania iey przywłaſzczać.

II.

Narod, od którego ſamego wſzelkie wypływaią władze, nie może ich ſprawować, iak tylko przez zlecenia.

Konſtytucya Francuzka ieſt reprezentacyina; reprezentantami ſą: ciało prawodawcze i Król.

III.

Władza prawodawcza, nadana ieſt Zgromadzeniu Narodowemu, złożonemu z reprezentantów doczeſnych, wolnie od ludu obranych, aby przez nich taż władza, ſankcyą Królewſką utwierdzona, ſprawowaną była, w ſposób niżey opiſany.

IV.

Kſztałt rządu ieſt monarchiczny; władza wykonawcza oddana ieſt Królowi, aby pod zwierzchnością iego była ſprawowana przez Miniſtrów i innych Urzędników, w odpowiedzialności będących, a to w ſpoſobie niżey opiſać ſię maiącym.

V.

Władza ſądownicza, powierzona ieſt ſędziom, na pewny czas od ludu obranym.

CHAPITRE PREMIER.

De l'Assemblée Nationale Législative.

ARTICLE PREMIER.

L'Assemblée Nationale formant le Corps législatif, est permanente, & n'est composée que d'une chambre.

II.

Elle sera formée tous les deux ans par de nouvelles élections.

Chaque période de deux années formera une législature.

III.

Les dispositions de l'article précédent n'auront pas lieu à l'égard du prochain Corps législatif, dont les pouvoirs cesseront le dernier jour d'Avril 1793.

IV.

Le renouvellement du Corps législatif se fera de plein droit.

V.

Le Corps législatif ne pourra être dissous par le Roi.

SECTION PREMIERE.

Nombre des Représentans, Basses de la représentation.

ARTICLE PREMIER.

Le nombre des représentans au Corps législatif est de sept cent quarante cinq, à raison des quatre vingt-trois départemens dont le Royaume est composé, & indépendamment de ceux qui pourroient être accordés aux Colonies.

ROZDZIAŁ I.

O Zgromadzeniu Narodowym Prawodawczym.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Zgromadzenie Narodowe, składaiące ciało prawodawcze, iest nieustaiące, i z iedney tylko izby złożone.

II.

To Zgromadzenie, będzie co dwa lata odnawiać się przez nowy wybor.

Każdy przeciąg dwóch lat, będzie kresem nowego prawodawstwa.

III.

Rozrządzenia poprzedzaiącego artykułu nie będą miały mieysca względem następuiącego ciała prawodawczego, którego władza dnia ostatniego kwietnia 1793. kończyć się będzie.

IV.

Każde odnowienie ciała prawodawczego, dziać się będzie w zupełney władzy z Prawa.

V.

Król nie będzie mógł rozsuć ciała prawodawczego.

CZĘŚĆ PIERWSZA.

Liczba Reprezentantów. Zasady Reprezentacyi.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Liczba Reprezentantów ciała prawodawczego, iest osób 745. stosownie do 83. Departamentów, na które Królestwo iest podzielone; nie rachuiąc tych, które osadom dozwolone bydź mogą.

II.

Les repréſentans ſeront diſtribués entre les quatre-vingt-trois départmens. ſelon les trois proportions du territoire, de la contribution directe.

III,

Des ſept cent quarante cinq repréſentans, deux cent quarante ſept ſont attachés au territoire. Chaque département en nommera trois, à l'exception du Département de Paris, qui n'en nommera qu'un.

IV.

Deux cent quarante-neuf répreſentans ſont attribués à la population.

La maſſe totale de la population active du Royaume eſt diviſée en deux cent quarante neuf parts, & chaque département nomme autant de députés qu'il a de parts de population.

V.

Deux cent quarante neuf repréſentans ſont attachés à la contribution directe

La ſomme totale de la contribution directe du Royaume eſt de même diviſée en deux cent quarante-neuf parts, & chaque département nomme autant de députés qu'il paye de parts de contribution.

SECTION II.

Aſſemblées primaires. Nomination des électeurs.

ARTICLE PREMIER.

Pour former l'Aſſemblée nationale législative, les citoyens actifs ſe réuniront tous

II.

Reprezentanci, będą rozłożeni między 83. Departamenta w troiakim ſtoſunku, to ieſt: co do gruntu, ludności, i podatku ziemiańſkiego.

III.

Z ſiedemſet czterdzieſtu pięciu Reprezentantów, 247. wybierani będą z gruntu, po 3. z każdego Departamentu, wyiąwſzy Departament Paryzki, który ze ſwego gruntu iednego tylko poſła wyſyłać będzie.

IV.

Dwieście czterdzieści dziewięć Reprezentantów, będą obierani w miarę ludności.

Cała maſſa ludności czynnych obywatelów Króleſtwa, rozdzielona ieſt na 249. części, a każdy Departament, tyle obierze poſłów, ile zawiera w ſobie części tey ludności.

V.

Dwieście czterdzieści dziewięć Reprezentantów, obierani będą w miarę podatku ziemiańſkiego.

Oguł takowego podatku w Państwie, rozdzielony ieſt podobnież na dwieście czterdzieści dziewięć części, a każdy Departament wyſzle tyle poſłow, ile części podatku tego opłaca.

CZĘŚĆ II.

Pierwſze zgromadzenie ludu. Wybor Elektorów.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

W czaſie utworu nowego prawodawczego Zgromadzenia Narodowego, wſzyſcy

les deux ans en aſſemblées primaires dans les villes & dans les cantons.

Les Aſſemblées primaires ſe formeront de plein droit le ſecond Dimanche de Mars, ſi elles n'ont pas été convoquées plus tôt par les Fonctionnaires publics déterminés par la Loi.

II.

Pour être citoyen actif, il faut.

Etre né ou devenu Français;

Etre âgé de 25 ans accomplis;

Etre domicilié dans la ville ou dans le canton depuis le temps déterminé par la Loi;

Payer, dans un lieu quelconque du Royame, une contribution directe au moins égale à la valeur de trois journées de travail, & en repréſenter la quittance;

N'être pas dans un état de domeſticité, c'eſt-à-dire, de ſerviteur à gages;

Etre inſcrit dans la municipalité de ſon domicile, au rôle des gardes nationales;

Avoir prêté le ferment civique.

III.

Tous les ſix ans, le Corps législatif fixera le *minimum* & le *maximum* de la valeur de la journée de travail, & les Adminiſtrateurs des départemens en feront la détermination locale pour chaque diſtrict.

IV.

Nul ne pourra exercer les droits de citoyen actif dans plus d'un endroit, ni ſe faire repréſenter par un autre.

czynni Obywatele każdego miaſta i kantonu, zbiorą ſię na pierwſze zgromadzenia ſwoie.

Pierwſze Zgromadzenia formować ſię będą w zupełney z prawa władzy w drugą niedzielę mieſiąca marca, ieżeli pierwey ieſzcze nie będą zwołane przez Urzędników publicznych Prawem wyznaczonych.

II.

Zeby bydź czynnym Obywatelem, trzeba:

Bydź Francuzem, albo zoſtać Francuzem.

Mieć 25. lat ſkończonych;

Bydź w mieście lub w kantonie, od czaſu prawem wyznaczonego zamieſzkanym

Opłacać w któreykolwiek bądź części Państwa podatek ziemiańſki, wyrównywaiący przynaymniey robociźnie 3. dni, i kwit z opłacenia iego okazać.

W żadney ſłużbie prywatney za zapłatą nie zoſtawać.

Bydź u municypalności ſwego zamieſzkania, wpiſanym w liſtę Gwardyi Narodowych.

Przyſięgę Obywatelſką wykonać.

III.

Po każdym wyiściu lat ſześciu ciało prawodawcze oznaczy nayniżſzą i naywyżſzą (*minimum & maximum*) kworę wartości robocizny dnia iednego; adminiſtratorowie zaś każdego Departamentu, zrobią iey rozkład mieyſcowy w każdym powiecie.

IV.

Nikt nie będzie mogł używać, Praw czynnego Obywatela, więcey iak w iednym mieyſcu, ani ſiebie reprezentować przez drugą oſobę.

V.

V.

V.

Sont exclus de l'exercice des droits de citoyen actif,

Ceux qui font en état d'accufation;

Ceux qui, après avoir été conftitués en état de faillite ou d'infolvabilité, prouvé par pièces authentiques, ne rapportent pas un acquit général de leurs créanciers.

VI.

Les Affemblées primaires nommeront des électeurs en proportion du nombre des citoyens actifs domiciliés dans la ville ou le canton.

Il fera nommé un électeur à raifon de cent citoyens actifs préfens, ou non, à l'Affemblée.

Il en fera nommé deux depuis 151. jufqu'à 250, & ainfi de fuite.

VII.

Nul ne pourra être nommé électeur, s'il ne réunit aux conditions néceffaires pour être citoyen actif; favoir:

Dans les villes au-deffus de 6000. ames, celle d'être propriétaire ou ufufruitier d'un bien évalué fur les rôles de contribution à un revenu égal à la valeur locale de deux cents journées de travail, ou d'être locataire d'une habitation évaluée fur les mêmes rôles à un revenu égal à la valeur de de cent cinquante journées de travail;

Dans les villes au-deffous de fix mille ames, celle d'être propriétaire ou ufufruitier d'un bien évalué fur les rôles de contribution à un revenu égal à la valeur locale de cent cinquante journées de travail, ou d'être locataire d'une habitation évaluée

V.

Od użycia praw czynnego obywatela, odfunięci fą: ci, którzy pod iakim zarzutem zoftaią; albo ci, którzy maiąc dowiedzione fobie bankructwo, i niezapłacenie długów, nie okażą kwitu ogólnego od wierzycielów fwoich.

VI.

Zgromadzenia pierwfze, wybiorą elektorów w pomiar liczby czynnych obywatelów, ofiadłych w mieście, albo w kantonie.

Z liczby 100. przytomnych lub nieprzytomnych czynnych obywatelów, ieden elektor obrany będzie; z liczby 151. aż do 250. obywatelów, będzie wybranych dwóch elektorów, i tak daley.

VII.

Nikt Elektorem zoftać nie może, ieżeli do warunków potrzebnych, aby bydź czynnym obywatelem, nie łączy naftępuiących to ieft:

Gdy w miaftach przefzło 6000. Dufz maiących, ieft właścicielem lub ciągnie dochod z dobr ocenionych na Taryffie podatkowey do dochodu wyrównywaiącego wartości mieyfcowey dwieście dni naiemney robocizny, lub naiął miefzkanie ocenione na teyże Taryffie do dochodu wyrównywaiącego fto pięćdziefiąt dni naiemney roboty:

Gdy w miaftach mniey niż fto Dufz maiących ieft właścicielem, lub ciągnie dochod z dobr ocenionych na Taryffie podatków do dochodu wyrównywaiącego warto-

ſur les mêmes rôles à un revenu égal à la valeur de cent journées de travail:

Et dans les campagnes, celle d'être propriétaire ou uſufruitier d'un bien évalué ſur les rôles de contribution à un revenu ègal à la valeur locale de cent cinquante journées de travail, ou d'être fermier ou métayer de biens évalués ſur les mêmes rôles à la valeur de quatre cents journées de travail.

A l'égard de ceux qui ſeront en même temps propriétaires ou uſufruitiers d'une part, & locataires, fermiers ou métayers de l'autre, leurs facultés à ces divers titres ſeront cumulées juſqu'au taux néceſſaire pour établir leur éligibilité.

SECTION III.

Aſſemblées électorales. Nomination des Repréſentans.

ARTICLE PREMIER.

Les électeurs nommés en chaque département ſe réuniront pour élire le nombre des repréſentans dont la nomination ſera attribuée à leur département, & un nombre de ſuppléans égal au tiers de celui des repréſentans.

Les aſſemblées électorales ſe formeront de plein droit le dernier dimanche de mars, ſi elles n'ont pas été convoquées plus tôt par les fonctionnaires publics déterminés par la Loi.

ści mieyſcowey 150. dni naiemney roboty; albo naymuie mieſzkanie ocenione na teyże Taryffie, do intraty równiaiącey ſię wartości 100. dni roboty naiemney, i gdy na wſi ieſt właścicielem, lub ciągnie dochod z dóbr ocenionych na Taryffie podatków, do intraty wyrównywaiącey wartości mieyſcowey 150. dni roboty naiemney, albo ieſt dzierżawcą dóbr ocenionych na teyże Taryffie do intraty wyrównywaiącey wartości 400. dni roboty naiemney.

Co do tych, którzy wraz będą właścicielami, lub ciągnącemi dochod, i naymuiącemi mieſzkania lub Dzierżawcami, wſzyſtkie te okoliczności ſzczególne co do różnych tych tytułów, razem zbierane będą, aż do dopełnienia warunku potrzebnego do ich obieralności.

CZĘŚĆ III.

Zgromadzenia Elektorów. Wybor Reprezentantów.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Wybrani w każdym departamencie Elektorowie, zgromadzą ſię dla obrania reprezentantów w tey liczbie, iaka ich departamentowi ieſt zoſtawiona, tudzież zaſtępców, w trzeciey części do liczby reprezentantów.

Zgromadzenia Elektorów formować ſię będą z zupełney z prawa władzy w oſtatnią niedzielę mieſiąca marca, ieżeli prędzey nie będą zwołane przez Urzędników publicznych prawem wyznaczonych.

II.

Les repréſentans & les ſuppléans ſeront élus à la pluralité abſolue des ſuffrages, & ne pourront être choiſis que parmi les citoyens actifs du département.

III.

Tous les cityens actifs, quel que ſoit leur état, profeſſion ou contribution, pourront être élus repréſentans de la Nation.

IV.

Seront néanmoins obligés d'opter, les miſtres, & les autres agens du pouvoir exécutif révocables à volonté, les commiſſaires de la Tréſorerie Nationale, les percepteurs & receveurs des contributions directes, les prépoſés à la perception & aux régies des contributions indirectes & des domaines nationaux, & ceux qui, ſous quelque dénomination que ce ſoit, ſont attachés à des emplois de la maiſon militaire & civile du Roi.

Seront également tenus d'opter les adminiſtrateurs, ſous-adminiſtrateurs, officiers municipaux, & commandans de gardes nationales.

V.

L'exercice des fonctions judiciaires ſera incompatible avec celle de Repréſentant de la Nation, pendant toute la durée de la Légiſlature.

Les juges ſeront remplacés par leurs ſuppléans, & le Roi pourvoira par des brevets de commiſſion au remplacement de ſes Commiſſaires auprès des tribunaux.

II.

Ci Reprezyntanci i zaſtępcy, będą wybierani zupełną większością głoſow, i nie będą mogli bydź obieranemi, tylko z pomiędzy Obywatelów czynnych wydziału.

III.

Wſzyſcy czynni obywatele, iakiegokolwiek bądź ſtanu, profeſſyi, i iakikolwiek opłacaiący podatek, mogą bydź obrani za Reprezentantów Narodu.

IV.

Wſzelako naſtępuiące oſoby, obowiązane będą, wybierać ſobie iedno z tego dwoyga, to ieſt: albo zoſtać na ſwoich Urzędach, albo złożywſzy one, podawać ſię do wyboru na reprezentantów Narodu.

Takiemi ſą: Miniſtrowie, i inni Urzędniny władzy wykonawczey podlegli zmianie od woli, Kommiſſarze Skarbu Narodowego, Poborcy i Exaktorowie Podatków ziemiańſkich, przełożeni nad wybieraniem i urządzeniem podatków pobocznych; nakoniec ci wſzyſcy, którzy pod iakimkolwiek bądź nazwiſkiem przywiązani ſą do funkcyi nadwornych Królewſkich, woyſkowych lub cywilnych.

V.

Sprawowanie funkcyi ſądowniczych, nie będzie mogło ſię zgodzić z funkcyą Reprezentanta Narodu, przez cały przeciąg prawodawſtwa.

Sędziow mieyſca zaſtąpią ich zaſtępcy, a Król patentami Kommiſſarzy ſwoich do dopełnienia Trybunałow mianować będzie.

VI.

Les membres du Corps législatif pourront être réélus à la législature fuivante, & ne pourront l'être enfuite qu'après l'intervalle d'une législature.

VII.

Les repréfentans nommés dans les départemens, ne feront pas repréfentans d'un département particulier, mais de la Nation entière; & il ne pourra leur être donné aucun mandat.

SECTION IV.

Tenue & régime des aſsemblées primaires & électorales.

ARTICLE PREMIER.

Les fonctions des affemblées primaires & électorales fe bornent à élire; elles fe fépareront auffitôt après les élections faites, & ne pourront fe former de nouveau que lorfqu'elles feront convoquées, fi ce n'eft aux cas de l'article I. de la fection II, & de l'article I. de la fection III. ci deffus.

II.

Nul citoyen actif ne peut entrer ni donner fon fuffrage dans une affemblée, f'il eft armé.

III.

La force armée ne pourra être introduite dans l'intérieur fans le vœu exprès de l'Affemblée, fi ce n'eft qu'on y commît des vio-

VI.

Członki ciała prawodawczego, będą mógły bydź wybrane do naftępuiącego prawodawftwa, ale nie prędzey, chyba znowu po upłynieniu lat dwóch.

VII.

Reprezentanci, wybrani po Departamentach, nie będą Reprezentantami w fzczegulności Departamentu fwoiego, ale całego Narodu; a wolność ich zdań, nie będzie mógła bydź tamowaną żadnym nakazem.

CZĘŚĆ IV.

Skład, i urządzenie Zgromadzeń pierwſzych, i Elektoralnych.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Czynności zgromadzeń pierwfzych i zgromadzeń Elektoralnych, ftofuią fię tylko do wyboru; po odbytym wyborze maią fię rozeyść natychmiaft; i nie będą mogły na nowo zgromadzić fię, aż póki zwołanemi nie zoftaną, chyba w przypadku Artykułu I. Części II. i Artytykułu I. Części III. powyżfzych.

II.

Żaden Obywatel czynny, nie może znaydować fię, ani krefkować na zgromadzeniu ieżli ieft zbroynym.

III.

Siła zbroyna, nie będzie mogła bydź wprowadzoną wewnątrz, bez wyraźney woli Zgromadzenia, chyba tylko w przypadku

lences ; auquel cas, l'ordre du préſident ſuffira pour appeler la force publique.

IV.

Tous les deux ans il ſera dreſſé, dans chaque diſtrict, des liſtes, par cantons, des citoyens actifs, & la liſte de chaque canton y ſera publiée & affichée deux mois avant l'époque de l'aſſemblée primaire.

Les réclamations qui pourront avoir lieu, ſoit pour conteſter la qualité des citoyens employés ſur la liſte, ſoit de la part de ceux qui ſe prétendront omis injuſtement, ſeront portées aux tribunaux pour y être jugées ſommairement

La liſte ſervira de règle pour l'admiſſion des citoyens dans la prochaine aſſemblée primaire, en tout ce qui n'aura pas été rectifié par des jugemens rendus avant la tenue de l'aſſemblée.

V.

Les aſſemblées électorales ont le droit de vérifier la qualité & les pouvoirs de ceux qui s'y préſenteront, & leurs déciſions ſeront exécutées proviſoirement, ſauf le jugement du Corps législatif lors de la vérification des pouvoirs des Députés.

VI.

Dans aucun cas & ſous aucun prétexte, le Roi, ni aucun des agens nommés par lui, ne pourront prendre connoiſſance des queſtions relatives à la régularité des convocations, à la tenue des aſſamblées, à la forme des élections, ni aux droits politiques des Citoyens; ſans préjudice des fonctions

popełnionych gwałtowności, a wtedy rozkaz Prezydenta, doſtatecznym będzie do ściągnienia ſiły publiczney.

IV.

Co dwa lata, w każdym powiecie, układać ſię będą przez kantony, liſty czynnych Obywatelów; a każdego kantonu liſta będzie zawieſzoną, i do wiadomości wſzyſtkich podaną, na dwa mieſiące przed otwarciem Zgromadzenia pierwſzego.

Wſzelkie żarzuty, bądź przeciw gatunkowi Obywatelów umieſzczonych na liście, bądź z ſtrony tych, którzy ſię nieſłuſznie opuſzczonemi uznaią, odeſłane będą do ſądów przyzwoitych po nieodwłoczne rozſądzenie.

Liſta ſłużyć będzie za prawidło do przypuſzczenia Obywatelów na naſtępuiące pierwſze zgromadzenie, w tym wſzyſtkim, co nie podpadnie rozſądzeniu ſądowemu, zapadłemu przed zbiorem Zgromadzenia.

V.

Zgromadzenia Elektoralne, maią prawo roztrząſać i uznawać ważność, i umocowanie wſzyſtkich przybywaiących na zgromadzenie: a wyrok ich ma bydź tymczaſowo dopełnianym, póki oſtateczna decyzya ciała prawodawczego, w czaſie poſelſkich Rugów nie naſtąpi.

VI.

W żadnym przypadku, i pód żadnym pozorem, nie będzie mógł Król, ani żaden z mianowanych od niego Urzędników, wdawać ſię w rozpoznanie ſporów zachodzących, co do regularności zwołania zgromadzeń, co do ich zbioru, co do kſztałtu Elekcyi, ani nawet co do praw politycznych

des Commiſſaires du Roi dans les cas déterminés par la loi, ou les queſtions relatives aux droits politiques des Citoyens doivent être portées dans les tribunaux.

obywatelſkich, bez uwłaczania urzędowaniu Kommiſſarzy Królewſkich w przypadkach prawem opiſanych, w których wątpliwości ściągaiące ſię do praw politycznych obywatelkich ułatwione bydź powinny w Trybunałach.

Section V.

Réunion des Repréſentans en Aſſemblée Nationale Législative.

Article Premier.

Les repréſentans ſe réuniront le premier lundi du mois de mai au lieu des ſéances de la derniére législature.

II.

Ils ſe formeront proviſoirement en aſſemblée ſous la préſidence du doyen d'age, pour vérifier les pouvoirs des repréſentans préſens.

III.

Dés qu'ils ſeront au nombre de trois cent ſoixante-treize membres vérifiés, ils ſe conſtitueront ſous le titre *d'Aſſemblée Nationale législative*: elle nommera un Préſident, un vice Préſident & commencera l'exercice de ſes fonctions.

IV.

Pendant tout le cours du mois de mai, ſi le nombre des repréſentans préſens eſt audeſſous de trois cent ſoixante treize, l'Aſſemblée ne pourra faire aucun acte legislatif.

Elle pourra prendre un arrêté pour enjoindre aux membres abſens de ſe rendre à leurs

Część V.

O zeyściu ſię Reprezentantów w ſkład zgromadzenie Narodowego Prawodawczego.)

Artykuł Pierwszy.

Reprezentanci zbiorą ſię w pierwſzy poniedziałek mieſiąca maia, na mieyſce, w którym odprawiały ſię ſeſſye oſtatniego prawodawſtwa:

II.

Seſſye tymczaſowo odprawować ſię będą na Rugach poſelſkich, pod prezydencyą nayſtarſzego męża wiekiem.

III.

Skoro tylko zbierze ſię liczba 373. Poſłów legalnych; tak natychmiaſt zbiór ten, weźmie imie Zgromadzenia Narodowego prawodawczego; obierze Prezydenta, Vice-Prezydenta, i Sekretarzow, i rozpocznie ſprawowanie ſwych powinności.

IV.

Jeżeli w całym przeciągu mieſiąca maia, liczba Reprezentantów legalnych nie doydzie 373. tedy Zgromadzenie nie będzie mógło wykonać żadnego czynu prawodawczego.

Wſzakże może wydać Dekret nakazuiący członkom nie przytomnym, aby bez zwłoki

fonctions dans le délai de quinzaine au plus tard, à peine de 3000, livres d'amende, s'ils ne proposent pas une excuse qui soit jugée légitime par l'Assemblée.

V.

Au dernier jour de mai, quel que soit le nombre des membres présens, ils se constitueront en Assemblée Nationale Législative.

VI.

Les représentans prononceront tous ensemble, au nom du Peuple Français, le serment de *vivre libres ou mourir.*

Ils prêteront ensuite individuellement le serment *de maintenir de tout leur pouvoir la Constitution du Royaume décrétée par l'Assemblée Nationale Constituante, aux années 1789, 1790 & 1791; de ne rien proposer ni consentir, dans le cours de la Législature, qui puisse y porter atteinte; & d'être en tout fidèles à la Nation, à la Loi & au Roi.*

VII.

Les Représentans de la Nation sont inviolables: ils ne pourront être recherchés, accusés ni jugés en aucun temps pour ce qu'ils auront dit, écrit, ou fait dans l'exercice de leurs fonctions de représentans.

VIII.

Ils pourront, pour fait criminel, être saisis en flagrantdélit, ou en vertu d'un mandat d'arrêt, mais il en sera donné avis, sans délai, au Corps législatif; & la poursuite ne pourra être continuée qu'aprés

naydaley w przeciągu dwóch tygodni, stawiły się na mieysce urzędowania pod karą 3,000. liwrów, ieśliby na usprawiedliwienie swoie nie okazały przyczyn uznanych za słuszne przez ciało prawodawcze.

V.

Ostatniego dnia maia, członki przytomne, w iakieykolwiek znaydować się będą liczbie, zmienią się w Zgromadzenie Narodowe prawodawcze:

VI.

Wszyscy razem Reprezentanci, w imie ludu Francuzkiego, wykonaią przysięgę: *wolnie żyć, albo umierać.*

Każdy potym z osobna wykona znowu przysięgę: „iż Konstytucyą Królestwa, „przez Zgromadzenie Narodowe w latach „1789. 1790. i 1791. uchwaloną, z całych „sił utrzymywać będzie, i nic takiego w „całym ciągu prawodawstwa nie wniesie, „ani na nic nie zezwoli, coby iey szkodę „zadać mogło; i że będzie we wszystkim „wierny Narodowi, Prawu, i Królowi.

VII.

Osoby Reprezentantów Narodu, są nietykalne, żadna z nich nie może podpadać indagacyom, skargom, i sądowi w żadnym czasie, za to, co w ciągu sprawowania urzędu Reprezentanta, mówić, pisać, albo czynić będzie.

VIII.

Wszakże, w występku kryminalnym, mogą bydź imani na gorącym uczynku, albo na mocy aresztownego wyroku; lecz w takim razie natychmiast ciało prawodawcze uwiadomnione bydź powinno; a popiera-

que le Corps législatif aura décidé qu'il y a lieu à accusation.

CHAPITRE II.

De la Royauté, de la Régence & des Ministres.

SECTION PREMIERE.

De la Royauté & du Roi.

ARTICLE PREMIER.

La Royauté est indivisible, & déléguée héréditairement à la race régnante de mâle en mâle, par ordre de primogéniture, à l'exclusion perpétuelle des femmes & de leur descendance.

(Rien n'est préjugé sur l'effet des renontiations, dans la race actuellement régnante.)

II.

La personne du Roi est inviolable & sacrée; son seul titre est *Roi des Français.*

III.

Il n'y a point en France d'autorité supérieure à celle de la Loi. Le Roi ne règne que par elle, & ce n'est qu'au nom de la Loi qu'il peut exiger l'obéissance.

IV.

Le Roi, à son avènement au trône, ou dès qu'il aura atteint sa majorité, prétera à la Nation, en présence du Corps legislatif, le serment *d'être fidéle à la Nation & à la Loi, d'employer tout le pouvoir qui lui*

nie sprawy nie będzie daley czynione, aż póki ciało prawodawcze nie uzna, iż ma mieysce zaskarżenie.

ROZDZIAŁ II.

O dostoyności Królewskiey, Regencyi, i Ministrach.

CZĘŚĆ PIERWSZA.

O dostoyności Krôlewskiey, i Królu.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Dostoyność Królewska iest nierozdzielna, i oddana dziedzicznie linii panuiącey z płci męzkiey, a to porządkiem pierworodzeństwa, z wiecznym oddaleniem kobiet, i ich potomstwa.

(Nic nie iest uchwalono o przyszłych skutkach z renuncyacyow pokolenia teraz panuiącego.)

II.

Osoba Króla, iest nienaruszalną, i świętą; iedyny iego tytuł iest = *Król Francuzów.*

III.

Nie masz we Francyi, wyższey władzy, nad władzę prawa; Król nie rządzi, tylko przez prawo, i tylko w imie prawa domagać się może posłuszeństwa.

IV.

Król, przy wstąpieniu na tron, albo gdy wyidzie z małoletności, w obliczu ciała prawodawczego poprzysięże Narodowi: „iako „całey powierzoney sobie władzy użyie „na utrzymanie Konstytucyi uchwaloney „przez

lui est est délégué, à maintenir la Constitution décrétée par l'Assemblée Nationale Constituante, aux années 1789, 1790, & 1791, *& à faire exécuter les lois.*

Si le Corps législatif n'est pas assemblé, le Roi sera publier une proclamation, dans laquelle seront exprimés ce serment & la promesse de le réitérer aussitôt que le Corps législatif sera réuni.

V.

Si, un mois après l'invitation du Corps législatif, le Roi n'a pas prêté ce serment, ou si, après l'avoir prêté, il le rétracte, il sera censé avoir abdiqué la Royauté.

VI.

Si le Roi se met à la tête d'une armée & en dirige les forces contre la Nation, ou s'il ne s'oppose par un acte formel à une telle entreprise, qui s'exécuteroit en son nom, il sera censé avoir abdiqué la Royauté.

VII.

Si le Roi, étant sorti du Royaume, n'y rentroit pas après l'invitation qui lui en seroit faite par le Corps législatif, & dans le délai qui sera fixé par la Proclamation, lequel ne pourra être moindre de deux mois, il seroit censé avoir abdiqué la Royauté.

Le délai commencera à courir du jour où la Proclamation du Corps législatif aura été publiée dans le lieu de ses séances; & les Ministres seront tenus, sous leur responsabilité, de faire tous les actes du

„ przez Zgromadzenie Narodowe Konstytu„cyine w latach 1789. 1790. i 1791. i że „prawa wykonywać każe."

Jeżeliby ciało prawodawcze nie było zgromadzone pod ten czas; tedy Król wyda ogłoszenie, w którém wyrazi takową przysięgę, oraz przyrzeczenie ponowienia oney, skoro tylko ciało prawodawcze zgromadzi się.

V.

Jeżeliby Król, po zwołaniu ciała prawodawczego, wzbraniał się wykonać pomienioną przysięgę, lub wykonawszy odwołał ią; tedy uznany będzie, iż złożył dostoyność królewską.

VI.

Jeżeliby Król stanął na czele woyska, i obrocił siły iego przeciw Narodowi; albo ieżliby nie oparł się przez akt uroczysty takowemu przedsiewzięciu, imieniem iego wykonywanemu; tedy uznany będzie, iż złożył dostoyność królewską.

VII.

Jeżliby Król wyiechawszy z kraiu nie powrócił po wezwaniu siebie przez ciało prawodawcze, i w przeciągu czasu w tym obwieszczeniu wyznaczonego (który nie będzie mógł bydź krótszym nad dwa miesiące) uznany będzie, iż królewską złożył dostoyność.

Termin powrotu rachować się zacznie od dnia, w którym proklamacya ciała prawodawczego obwieszczoną została w mieyscu, gdzie swoie ma sessye, a Ministrowie obowiązani będą pod odpowiedzialnością

Pouvoir exécutif, dont l'exercice ſera ſuspendu dans la main du Roi abſent.

wſzelkie dopełniać czynności władzy wykonawczey, którey wykonanie zawieſzone będzie w ręku Króla nie przytomnego.

VIII.

Aprés l'abdication expreſſe ou légale, le Roi ſera dans la claſſe des citoyens, & pourra être accuſé & jugé comme eux pour les actes poſtérieurs à ſon abdication.

VIII.

Po złożeniu doſtoyności królewſkiey, czy to wyraźnie, czy to z mocy prawa, król zoſtanie w rzędzie obywatelow, i wtedy zarowno z niemi może bydz pociąganym do ſądu, i ſądzonym za wſzelkie ſprawy, po zaſzłym złożeniu popełnione.

IX.

Les biens particuliers que le Roi poſſède à ſon avènement au trône, ſont réunis irrévocablement au domaine de la Nation; il a la diſpoſition de ceux qu'il acquiert à titre ſingulier; s'il n'en a pas diſpoſé, ils ſont pareillement réunis à la fin du règne.

IX.

Dobra ſzczegulne, które Król poſiada przy ſwoim wſtępie na tron, ſą nie odzownie wcielonemi do dóbr Narodowych; rozrządzać może temi dobrami Krol, które ſzczegulnym prawem nabywa; a ieźliby niemi nie rozrządził, tedy te równie po iego panowaniu do dobr Narodowych przyłączone zoſtaną.

X.

La Nation pourvoit à la ſplendeur du trône par une liſte civile, dont le Corps législatif dêterminera la ſomme, à chaque changement de règne, pour toute la durée du règne.

X.

Narod opatruie świetność tronu przez liſtę cywilną, ktrorey ciało prawodawcze, przy każdym nowym wſtępie na tron, oznaczy ſummę na ſedno całe panowanie.

XI.

Le Roi nommera un adminiſtrateur de la liſte civile, qui exercera les actions judiciaires du Roi, & contre lequel toutes les actions à la charge du Roi ſeront dirigées & les jugemens prononcés. Les condemnations obtenues par les créanciers de la liſte civile, ſeront exécutoires contre l'adminiſtrateur perſonnellement, & ſur ſes propres biens.

XI.

Król wyznaczy adminiſtratora liſty cywilney, który ſprawować będzie ſądownicze czynności królewſkie, a przeciw któremu wymierzone będą wſzelkie proceſſa ściągające ſię do Króla i wyroki wydawane będą, tudzież wſzelkie wyroki, otrzymane przez wierzycielów liſty cywilney wykonywać ſię będą przeciw Adminiſtratorowi oſobiście, i z właſnych dóbr iego.

XII.

Le Roi aura, indépendamment de la garde d'honneur qui lui fera fournie par les citoyens Gardes nationales du lieu de fa réfidence, une garde payée fur les fonds de la lifte civile: elle ne pourra excéder le nombre de 1200. hommes à pied & de 600. hommes à cheval.

Les grades & les régles d'avancement y feront les mêmes que dans les troupes de ligne: mais ceux qui compoferont la garde du Roi rouleront pour tous les grades exclufivement fur eux-mêmes, & ne pourront en obternir aucun dans l' armée de ligne,

Le Roi ne pourra choifir les hommes de fa garde que parmi ceux qui font actuellement en activité de fervice dans les troupes de ligne, ou parmi les citoyens qui qui ont fait depuis un an le fervice de Gardes nationales; pourvu qu'ils foient refidens dans le Royaume, & qu'ils ayent précédement prêté le ferment civique.

La garde du Roi ne pourra être commandée ni requife pour aucun autre fervice public.

Section II.

De là Regence.

Article Premier.

Le Roi eft mineur jufqu'à l'âge de 18. ans accomplis; & pendant fa minorité, il y a un régent du royaume.

II.

La régence appartient au parent du Roi, le plus proche en degré, fuivant l'ordre

XII.

Król, oprócz Gwardyi honorowey, która mu dodawana będzie przez Obywatelów Gwardyi Narodowey w mieyfcu Rezydencyi iego, będzie miał Gwardyą płatną z funduszów lifty cywilney, nie będzie zaś mógła przenofić liczby 1,200. ludzi piefzych a 600. konnych.

Stopnie i układ awanfów, będą też fame co w woyfku polnym, lecz ci, co fkładać będą Gwardyą królewfką, wyłącznie między fobą na wfzyftkie ftopnie poftępywać będą, i nie będą mógli pozyfkać żadnego ftopnia w woyfku polnym.

Król nie będzie mógł wybierać ludzi do fwey Gwardyi, tylko z pomiędzy tych, którzy teraz w iftotney fą flużbie woyfka polnego, albo z pomiędzy Obywateli, którzy od roku odprawowali flużbę w Gwardyi Narodowey, byle tylko byli mieszkańcami kraiowemi, i wykonali w przód Przyfięgę Obywatelfką.

Gwardya Królewfka nie będzie mógła bydź kommenderowaną lub wezwaną do żadney inney ufługi publiczney.

Część II.

O Regencyi.

Artykuł Pierwszy.

Król zoftaie w małoletności, aż do fkończenia roku 18. w czafie zaś tey małoletności, będzie Regent Królestwa.

II.

Regencya, należy do naybliżfzego w ftopniu krewnego Króla. podług porządku za-

de l'hérédité au trône, & âgé de 25. ans accomplis, pourvu qu'il ſoit Français & régnicole, qu'il ne ſoit pas héritier préſomptif d'une autre couronne, & qu'il ait précédemment prêté le ferment civique.

Les femmes ſont exclues de la régence.

III.

Si un Roi mineur n'avoit aucun parent réuniſſant les qualités ci-deſſus exprimées, le Régent du Royame ſera élu ainſi qu'il va être dit aux articles ſuivans:

IV.

Le Corps légiſlatif ne pourra élire le Régent.

V.

Les Electeurs de chaque Diſtrict ſe réuniront au cheflieu du Diſtrict, d'après une proclamation qui ſera faite dans la premiére ſemaine du nouveau régne par le Corps légiſlatif, s'il eſt réuni; & s'il eſt étoit ſéparé, le Miniſtre de la Juſtice ſera tenu de faire cette proclamation dans la même ſemaine.

VI.

Les Electeurs nommeront en chaque Diſtrict, au ſcrutin individuel, & à la pluralité abſolue des ſuffrages, un citoyen éligible & domicilié dans le Diſtrict, auquel ils donneront, par le procès-verbal de l'élection, un mandat ſpecial borné à la ſeule fonction d'élire le citoyen qu'il jugera en ſon ame & conſcience le plus digne d'être Régent du Royaume.

chowanego w dziedzictwie tronu; który powinien mieć 25. lat ſkończonych, bydź francuzem, i oſiadłym w kraiu, nie mieć prawa ſpadkowego do inney iakiey korony, a naſamprzód powinien wykonać przyſięgę cywilną.

Płeć żeńſka ieſt oddalona od regencyi.

III.

Gdyby Król małoletni nie miał krewnego łączącego, zwyż rzeczone przymioty, Regent Państwa będzie obranym podług artykułow niżey opiſanych.

IV.

Ciało prawodawcze nie będzie mógło obrać Regenta.

V.

Elektorowie każdego Powiatu zgromadzą ſię na mieyſce nayznacznieyſze Powiatu, za obwieſzczeniem uczynić ſię mianym w pierwſzym tygodniu nowego Panowania, przez ciało prawodawcze, ieżli będzie zgromadzone; w razie zaś, gdyby było rozſute, Miniſter ſprawiedliwości obowiązanym będzie wydać to obwieſzczenie w tymże ſamym tygodniu.

VI.

Elektorowie obiorą w każdym Powiecie ſekretnym wotowaniem oſobiſtym a zupełną większością głoſow, obywatela obieralnego, i poſſeſſyą w Powiecie tymże maiącego, któremu w akcie Elekcyi dadzą Mandat ſzczegulnie ograniczony, do ſamey funkcyi obrania Obywatela, którego w duſzy i podług ſumienia, oſądzi godnym bydź Regentem Króleſtwa.

VII.

Les citoyens mandataires nommés dans les Diſtricts, feront tenus de ſe raſſembler dans la ville où le Corps législatif tiendra ſa ſéance, le quarantième jour au plus tard, à partir de l'avènement du Roi mineur au trône; & ils y formeront l'aſſemblée électorale, qui procédera à la nomination du Régent.

VIII.

L'élection du Régent ſera faite au ſcrutin individuel, & à la pluralité abſolue des ſuffrages.

IX.

L'aſſemblée électorale ne pourra s'occuper que de l'élection & ſe ſéparera auſſi-tot que l'élection ſera terminée; tout autre acte qu'elle entreprendroit de faire eſt déclaré inconſtitutionnel & de nul effet.

X.

L'aſſemblée électorale ſera préſenter, par ſon Préſident, le Procès-verbal de l'élection au Corps législatif, qui, après avoir vérifié la régularité de l'élection, la fera publier dans tout le Royaume par une proclamation.

XI.

Le régent exerce juſqu'à la majorité du Roi toutes les fonctions de la royauté, & n'eſt pas perſonnellement reſponſable des actes de ſon adminiſtration.

XII.

Le régent ne peut commencer l'exercice de ſes fonctions, qu'après avoir prêté à la

VII.

Ci obywatele Mandataryuſze mianowani w Powiatach, obowiązani będę zgromadzić ſię do miaſta, w którym ciało prawodawcze ſwe ſeſſye mieć będzie, a to naypoźniey 40. dnia rachuiąc od dnia weyścia na tron małoletniego Króla, i złożą tam zgromadzenie Elekcyine, które przyſtąpi do wyznaczenia Regenta:

VIII.

Elekcya Regenta czynić ſię będzie przez wotowanie oſobiſte, i zupełną większość głoſow.

IX.

Zgromadzenie Elekcyine ſzczegulnie tylko Elekcyą zatrudniać ſię będzie mogło, i rozeydzie ſię zaraz po naſtąpioney Elekcyi, akt wſzelki inny, któryby uczynić przedſięwzieła, uznany ieſt za nie konſtytuayiny, i nie ważny.

X.

Zgromadzenie Elekcyine podać każe przez Prezydenta ſwego akt Elekcyi ciału prawodawczemu, które uznawſzy regularność Elekcyi, ogłoſić ią każe przez proklamacyą w całym Króleſtwie.

XI.

Regent, do czaſu wyiścia z małoletności Króla, odbywa wſzyſtkie obowiązki doſtoyności Królewſkiey, i nie może oſobiście bydź w odpowiedzi za czynności ſwoiey adminiſtracyi.

XII.

Regent nie zacznie wprzód ſprawować ſwoiey funkcyi, puki w obliczu ciała pra-

Nation, en présence du Corps législatif, le serment d'être *fidèle à la Nation, à la Loi & au Roi; d'employer tout le pouvoir délégué au Roi, & dont l'exercice lui est confié pendant la minorité du Roi, à maintenir la Constitution décrétée par l'assemble Nationale Constituante, aux années* 1789, 1790 *& 1791. & à faire exécuter les Lois.*

Si le Corps législatif n'est pas assemblé, le règent fera publier une proclamation, dans laquelle seront exprimés ce serment & la promesse de le réitérer aussitôt que le Corps législatif sera réuni.

XIII.

Tant que le régent n'est pas entré en exercice de ses fonctions, la sanction des lois demeure suspendue; les ministres continuent de faire, sous leur responsabilité, tous les actes du pouvoir exécutif.

XIV.

Aussitôt que le régent aura prête le serment, le Corps législatif déterminera son traitement, lequel ne pourra être changé pendant la durée de la régence.

XV.

Si, à raison de la minorité d'âge du parent appelé à la régence, elle a été dévolue à un parent plus éloigné, ou déférée par élection, le régent qui sera entré en exercice continuera ses fonctions jusqu'à la majorité du Roi.

XVI.

La régence du royaume ne confère aucun droit sur la personne du Roi mineur.

wodawczego nie wykona przysięgi Narodowi: „iż użyie wszelkiey władzy, iaka iest „Królowi powierzona, a którey sprawowa„nie iest mu w czasie małoletności Króla „oddane, na utrzymanie Konstytucyi uchwa„loney przez Zgromadzenie Narodowe Kon„stytucyine w latach 1789. 1790. i 1791. „i że prawa wykonywać każe."

Jeżeliby ciało prawodawcze nie było zgromadzone, Regent wyda proklamacyą, w ktòrey ta przysięga umieszczona będzie, wraz z przyrzeczeniem ponowienia iey, skoro tylko ciało prawodawcze zebane zostanie.

XIII.

Dopóki Regent nie rozpocznie sprawowania funkcyi swoiey, dopóty sankcyonowanie praw w zawieszeniu zostanie; Ministrowie zaś pod odpowiedzialnością ciągle odbywać będą wszelkie czyny władzy wykonawczey.

XIV.

Jak tylko Regent wykona przysięgę, ciało prawodawcze udeterminuie pensyą iego, która iuż nie będzie mogła w całym ciągu regencyi bydź odmienianą.

XV.

Gdyby z powodu Małoletności krewnego wezwanego do Regencyi, taż Regencya spadła na dalszego krewnego, lub onemu przez Elekcyą oddana była, Regent, który wszedł w sprawowanie swey funkcyi, wykonywać ią będzie aż do letności Kròla.

XVI.

Regencya królestwa nie ma żadnego prawa do osoby małoletniego Króla.

XVII.

La garde du Roi mineur sera confiée à sa mère ; & s'il n'a pas de mère, ou si elle est remariée au temps de l'avénement de son fils au trône, ou si elle se remarie pendant la minorité, la garde sera déférée par le Corps législatif.

Ne peuvent être élus pour la garde du Roi mineur, ni le régent & ses descendans, ni les femmes.

XVIII.

En cas de démence du Roi, notoirement reconnue, légalement constatée, & déclarée par le Corps législatif après trois délibérations successivement prises de mois en mois, il y a lieu à la régence, tant que la démence dure.

SECTION III

De la famille du Roi.

ARTICLE PREMIER.

L'héritier présomptif portera le nom de Prince Royal.

Il ne peut sortir du royaume sans un décret du Corps législatif, & le consentement du Roi.

S'il en est sorti, & si, étant parvenu à l'âge de 18. ans, il ne rentre pas en France après avoir été requis par une proclamation du Corps législatif, il est censé avoir abdiqué le droit de succession au trône.

XVII.

Straż małoletniego Króla powierzona iest Matce iego, a ieżeli iey nie będzie miał, lub ieżeli ta będzie zamężna, w czasie wstąpienia na tron iey syna, lub też w małoletności za mąż póydzie, na ow czas wyznaczenie osoby, którey ta straż oddaną zostanie, do ciała prawodawczego należeć będzie.

Do straży małoletniego Króla, nie mogą bydź wybrani, ani Regent i potomkowie iego, ani kobiety.

XVIII.

W przypadku pomięszania zmysłów Króla, gdy to rzeczywiście uznane, prawem dowiedzione, i po trzech uczynionych co miesiąc deliberacyach przez ciało prawodawcze zadeklarowane zostanie, regencya mieysce mieć będzie przez cały ciąg słabości Króla.

CZĘŚĆ III.

O Familii Króla.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Następca tronu nazywać się będzie *Xiążęciem Królewskim.*

Nie może wyiechać bez wyroku ciała prawodawczego, i zezwolenia Króla.

W przypadku gdyby wyiechał, a przyszedłszy do lat 18. zwołany przez proklamacyą ciała prawodawczego, nie powrócił, tym samym będzie uznany, iż złożył prawo swoie, iakie miał do następstwa tronu.

II.

Si l'héritier préſomptif eſt mineur, le parent majeur, premier appelé à la régence, eſt tenu de réſider dans le royaume.

Dans le cas où il en ſeroit ſorti, & n'y rentreroit pas ſur la réquiſition du Corps législatif, il ſera cenſé avoir abdiqué ſon droit à la régence.

III.

La mère du Roi mineur ayant ſa garde, ou le gardien élu, s'ils ſortent du royaume, ſont déchus de la garde.

Si la mère de l'héritier préſomptif mineur ſortoit du royaume, elle ne pourroit, même après ſon retour, avoir la garde de ſon fils mineur devenu roi, que par un décret du Corps législatif.

IV.

Il ſera fait une loi pour régler l'éducation du Roi mineur, & celle de l'héritier préſomptif mineur.

V.

Les membres de la famille du Roi appelés à la ſucceſſion éventuelle au trône jouiſſent des droits de citoyen actif, mais ne ſont éligibles à aucune des places, emplois, ou fonctions qui ſont à la nomination du Peuple.

A l'exception des départemens du miniſtère, ils ſont ſuſceptibles des places & emplois à la nomination du Roi; néanmoins ils ne pourront commander en chef aucune armée de terre ou de mer, ni remplir les fon-

II.

Jeżeli naſtępca ieſt małoletni, nayſtarſzy krewny, pierwſzy wezwany do Regencyi, ieſt obowiązanym do mieſzkania w Królеſtwie.

W przypadku gdyby ten z kraiu wyiechał, a na wezwanie ciała prawodawczego nie powrócił, tym ſamym będzie uznany, iż złożył prawo ſwoie do Regencyi.

III.

Matka małoletniego Króla, ſtraż nad nim maiąca, albo wybrany na iey mieyſce dozorca, gdy z króleſtwa wyiadą, prawo do tey ſtraży utracą.

Gdyby matka małoletniego naſtępcy wyiechała z króleſtwa, wtedy choćby powróciła, nie będzie mogła mieć ſtraży nad małoletnim ſwym ſynem wſtępuiącym na tron, chyba za wyrokiem ciała prawodawczego.

IV.

Uſtanowi ſię prawo dla urządzenia Edukacyi małoletniego Króla, i małoletniego naſtępcy tronu.

V.

Członki Familii Królewſkiey wezwane do naſtępſtwa przyſzłego tronu, używaią praw czynnych Obywateli, ale nie mogą bydź obieralnemi na żadne mieyſca, urzędy, lub funkcye, na które lud mianuie, wyiąwſzy ztąd wydziały Miniſtrów; mogą poſiadać mieyſca i urzędy należące do nominacyi Króla, nie będą iednak naywyżſzą mieć kommendę nad żadnym woyſkiem polnym, lub morſkim, ani wykonywać funkcyi Poſelſkich, chyba za pozwoleniem ciała

fonctions d'ambaſſadeur, qu'avec le conſentement du Corps législatif, accordé ſur la propoſition du Roi.

VI.

Les membres de la famille du Roi, appelés à la ſucceſſion éventuelle au trône, ajouteront la dénomination de *Prince français* au nom qui leur aura été donné dans l'acte civil conſtatant leur naiſſance; & ce nom ne pourra être ni patronimique, ni formé d'aucune des qualifications abolies par la préſente Conſtitution.

La dénomination de *prince* ne pourra être donnée à aucun autre individu, & n'emportera aucun privilège, ni aucune exception au droit commun de tous les Français.

VII.

Les actes par leſquels ſeront légalement conſtatés les naiſſances, mariages & décès des Princes français ſeront préſentés au Corps législatif, qui en ordonnera le dépôt dans ſes archives.

VIII.

Il ne ſera accordé aux membres de la famille du Roi aucun apanage réel.

Les fils puînés du Roi recevront à l'âge de 25. ans accomplis, ou lors de leur mariage, une rente apanagère, laquelle ſera fixée par le Corps législatif, & finira à l'extinction de leur poſtérité maſculine.

ła prawodawczego danym za propozycyą Króla.

VI.

Oſoby Familii królewſkiey wezwane do przyſzłego naſtępſtwa Tronu, łączyć będą nazwiſko xiążąt Francuzkich do imienia danego im w akcie cywilnym zaświadczaiącym ich urodzenie, a to nazwiſko nie będąc patrymonialnym, nie będzie mogło znaczyć żadnych nazwiſk ninieyſzą Konſtytucyą znieſionych.

Nazwiſko *Xięcia*, nie będzie ſię mogło dawać żadney oſobie ſzczególney, ani ſię zaſzczycać będzie mogło żadnym przywileiem, ani wyiątkiem z Prawa wſzyſtkim Francuzom poſpolitego.

VII.

Acta legalnie zaświadczaiące urodzenie, śluby małżeńſkie i śmierć Xiążąt Francuzkich podawane będą ciału prawodawczemu, które ie do ſwych archiwow złożyć każe.

VIII.

Oſobom familii Królewſkiey nie będzie nadana żadna oprawa ziemſka.

Młodzi ſynowie Króla, gdy przyidą do lat 25. ſkończonych, lub gdy ſię żenić będą, odbiorą penſyą oprawną, która będzie oznaczona przez ciało prawodawcze, i uſtanie za wygaśnieniem ich potomſtwa męzkiego.

Section IV.

Des Ministres.

Article Premier.

Au Roi seul appartiennent le choix & la révocation des ministres.

II.

Les membres de l'Assemblée nationale actuelle & des législatures suivantes, les membres du Tribunal de cassation, & ceux qui serviront dans le haut-juré, ne pourront être promus au ministére, ni recevoir aucunes places, dons, pensions, traitemens ou commission du Pouvoir exécutif ou de ses agens, pendant la durée de leurs fonctions, ni pendant deux ans aprés en avoir cessé l'exercice.

Il en sera de même de ceux qui seront seulement inscrits sur la liste du haut-juré, pendant tout le temps que durera leur inscription.

III.

Nul ne peut entrer en exercice d'aucun emploi, soit dans les bureaux du ministère soit dans ceux des régies ou administrations des revenus publics, ni en général d'aucun emploi à la nomination du Pouvoir exécutif, sans prêter le serment civique, ou sans justifier qu'il l'a prêté.

IV.

Aucun ordre du Roi ne peut être exécuté, s'il n'est signé par lui & contre signé par le ministre ou l'ordonnateur du département.

Część IV.

O Ministrach.

Artykuł Pierwszy.

Do Króla samego wybor ministrow i ich odwołanie należy.

II.

Członki Zgromadzenia Narodowego nineyszego i następnych prawodawstw, członki Trybunału kassacyinego i składaiące sąd naywyższy przysięgły (*Haut juré*) nie będą mogły wniść do ministerium, ani przyimować urzędow, darowizn, pensyi, lub Kommissyi od władzy wykonawczey, ani od iey urzędnikow pod czs sprawowania ich funkcyi, ani w przeciągu dwóch lat po skończeniu onych.

Toż samo ma się rozumieć o tych, którzyby tylko wpisani byli na liście naywyższego sądu przysięgłego, poki tylko na teyże liście ich imienia znaydywać się będą.

III.

Nikt urzędu iakiegokolwiek sprawować nie może, bądź w kancellaryach ministerii, cełł, lub administracyi dochodow publicznych, ani w ogólności żadnego posiadać urzędu do nominacyi władzy wykonawczey należącego, bez wykonania wprod przysięgi obywatelskiey lub okazania, iż ią iuż dawniey wykonał.

IV.

Żaden nakaz Króla wykonanym bydź nie może, ieżeli nie będzie z podpisem Króla, a niżey z podpisem ministra, lub zarządzaiącego departamentem.

V.

Les miniſtres ſont reſponſables de tous les délits par eux commis contre la ſûreté nationale & la Conſtitution ;

De tout attentat à la propriété & à la liberté individuelle ;

De toute diſſipation des deniers deſtinés aux dépenſes de leur département.

VI.

En aucun cas, l'ordre du Roi, verbal ou par écrit, ne peut ſouſtraire un Miniſtre à la reſponſabilité.

VII.

Les miniſtres ſont tenus de préſenter chaque année au Corps législatif, à l'ouverture de la ſeſſion, l'apperçu des dépenſes à faire dans leur département, de rendre compte de l'emploi des ſommes qui y étoient deſtinées, & d'indiquer les abus qui auroient pu s'introduire dans les différentes parties du gouvernement.

VIII.

Aucun miniſtre en place, ou hors de place, ne peut être pourſuivi en matière criminelle pour fait de ſon adminiſtration, ſans un décret du Corps legislatif.

V.

Miniſtrowie ſą w odpowiedzi za wſzelkie przeſtępſtwa popełnione przeciwko beſpieczeńſtwu narodowemu, i konſtytucyi, za wſzelkie targnienie ſię na właſność i wolność oſobiſtą, za wſzelkie rozproſzenie ſumm wyznaczonych na wydatki ich departamentow.

VI.

W żadnym przypadku rozkaz Królewſki słowny lub na piſmie, nie może uwolnić miniſtra od odpowiedzialności.

VII.

Miniſtrowie obowiązani ſą, co rok przy otwarciu ſeſſyi podawać ciału prawodawczemu tabellę wydatkow ich departamentow, tudzież zdawać rachunek z użycia ſumm na ten koniec wyznaczonych, także okazać wady iakie wciſnąć ſię mogły do rozmaitych części rządu.

VII.

Żaden miniſter będący lub bywſzy na urzędzie, nie może bydź do ſądu kryminalnie pociągany, za czynności ſwoiey adminiſtracyi, chyba za wyrokiem ciała prawodawczego.

CHAPITRE III.

De l'exercice du pouvoir législatif.

SECTION PREMIER.

Pouvoirs & fonctions de l'Aſſemblée Nationale Législative.

ARTICLE PREMIER.

La Conſtitution délègue excluſivement au Corps législatif les pouvoirs & fonctions ci-après :

1º. De propoſer & décréter les lois : le Roi peut ſeulement inviter le Corps législatif à prendre un objet en conſidération ;

2º. De fixer les dépenſes publiques;

3º. D'établir les contributions publiques, d'en déterminer la nature, la quotité, la durée & le mode de perception ;

4º. De faire la répartition de la contribution directe entre les Départemens du Royaume, de ſurveiller l'emploi de tous les revenus publics, & de s'en faire rendre compte ;

5º. De décréter la création ou la ſuppreſſion des offices publics ;

6º. De déterminer le titre, le poids, l'empreinte & la dénomination des monnoies ;

7º. De permettre ou de defendre l'introduction des troupes étrangères ſur le territoire français, & des forces navales étrangères dans les ports du Royaume ;

8º. De ſtatuer annuellement, après la propoſition du Roi, ſur le nombre d'hommes & de vaiſſeaux dont les armées de terre & de mer ſeront compoſées ; ſur la ſolde & le nombre d'individus de chaque grade ; ſur les régles d'admiſſion & d'avancement, les for-

ROZDZIAŁ III.

O ſprawowaniu władzy Prawodawczey.

CZĘŚĆ PIERWSZA.

Władze i powinności zgromadzenia narodowego prawodawczego.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Konſtytucya zleca ſamemu ciału prawodawczemu naſtępuiące władze i powinności:

1º. Wnośić i ſtanowić prawa; Król może tylko wzywać ciało prawodawcze do brania w rozwagę iakiey materyi.

2º. Oznaczyć wydatki publiczne.

3º. Stanowić podatek publiczny, udeterminować iego naturę, ilość i ſpoſob iakim bydź ma wybierany.

4º. Uczynić iego rozkład pomiędzy departamenta Króleſtwa; dozierać iego użycia, i odbierać rachunki z wydatkow.

5º. Stanowić, lub znośić urzędy publiczne.

6º. Determinować ſtopę, ſtempel, i nazwanie monety.

7º. Dawać pozwolenie, albo zabraniać wchodu obcym woyſkom do kraiu Francuzkiego, tudzież obcym śiłom morſkim do portow Króleſtwa.

8º. Stanowić co rok, za poprzedzaiącą propozycą Królewſką, liczbę ludzi i okrętow, z których woyſka lądowe i morſkie ſkładać śię maią: oznaczyć liczbę oſob w każdym ſtopniu woyſkowym, i onegoż zapłatę; ſtanowić przepiſy przyimowania i awanſu; ſpoſob, iakim zaciągi i rozpuſzczenie woyſkowe robić śię maią: ułożenie porządkow morſkich; przyięcie woyſk lądo-

mes de l'enrôlement & du dégagement, la formation des équipages de mer; ſur l'admiſſion des troupes ou des forces navales étrangères, au ſervice de France, & ſur le traitement des troupes en cas de licenciement;

9°. De ſtatuer ſur l'adminiſtration, & d'ordonner l'aliénation des domaines nationaux;

10°. De pourſuivre devant la Haute Cour nationale la reſponſabilité des miniſtres, & des agens principaux du pouvoir exécutif;

D'accuſer & de pourſuivre, devant la même Cour, ceux qui ſeront prévenus d'attentat & de complot contre la ſûreté générale de l'Etat, ou contre la Conſtitution.

11°. D'établir les lois d'après leſquelles les marques d'honneur ou décorations purement perſonnelles ſeront accordées à ceux qui ont rendu des ſervices à l'Etat.

12°. Le Corps législatif a ſeul le droit de décerner les honneurs publics à la mémoire des grands hommes.

II.

La guerre ne peut être décidée que par un décret du Corps législatif, rendu ſur la propoſition formelle & néceſſaire du Roi, & ſanctionné par lui.

Dans le cas d'hoſtilités imminentes ou commencées, d'un allié à ſoutenir, ou d'un droit à conſerver par la force des armes, le Roi en donnerra, ſans aucun délai, la notification au Corps législatif, & en fera connoître les motifs.

wych, i ſił morſkich zagranicznych w ſłużbę Francuzką; i zapłatę woyſka w przypadku rozpuſzczenia onego.

9°. Układać adminiſtracyą, i nakazywać przedaż dóbr narodowych.

10°. Pociągać przed naywyżſzy ſąd narodowy miniſtrów, i innych znakomitſzych władzy wykonawczey urzędników do odpowiedzialności.

Oſkarżać i pociągać przed tenże ſąd naywyżſzy wſzyſtkich tych, którzy będą poſzlakowani o zamach i ſpiſek przeciw beſpieczeńſtwu powſzechnemu pańſtwa, lub przeciw konſtytucyi.

11°. Uſtanowić przepiſy, podług których wſzelkie znaki honorowe i ozdoby tylko oſobiſte maią bydź oddawane tym, którzy kraiowi przyſługę iaką uczynili.

12°. Same tylko ciało prawodćwcze, ma prawo przeznaczać honory pogrobowe pamiątce wielkich ludzi.

II.

Woyna, nie może bydź inaczey uchwalona, iak za wyrokiem ciała prawodawczego, ſankcyonowanym przez Króla, a wydanym na wyraźną i konieczną propozycyą iego.

W przypadku krokow nieprzyiacielſkich, rozpoczętych, lub rozpocząć ſię maiących; dania pomocy ſprzymierzeńcowi, albo utrzymania włаſnego prawa mocą broni; Król, bez żadney zwłoki, ma dać o tym wiadomość ciału prawodawczemu, z wyrażeniem powodow.

Si le Corps législatif eſt en vacances, le Roi le convoquera auſſi-tôt.

Si le Corps législatif décide que la guerre ne doive pas être faite, le Roi prendra ſur le champ des meſures pour faire ceſſer ou prévenir toutes hoſtilités, les miniſtres demeurant reſponſables des délais.

Si le Corps législatif trouve que les hoſtilités commencées ſoient une agreſſion coupable de la part des miniſtres ou de quelqu'autre agent du pouvoir exécutif, l'auteur de l'agreſſion ſera pourſuivi criminellement.

Pendant tout le cours de la guerre, le Corps législatif peut réquérir le Roi de négocier la paix, & le Roi eſt tenu de déférer à cette réquiſition.

A l'inſtant où la guerre ceſſera, le Corps législatif fixera le délai dans lequel les troupes élevées au deſſus du pied de paix, ſeront congédiées, & l'armée réduite à ſon état ordinaire.

III.

Il appartient au Corps législatif de ratifier les traités de paix, d'alliance & de commerce; & aucun traité n'aura d'effet que par cette ratification.

IV.

Le Corps législatif a le droit de déterminer le lieu de ſes ſéances, de les continuer autant qu'il le jugera néceſſaire, & de s'ajourner; au commencement de chaque règne, s'il n'eſt pas réuni, il ſera tenu de ſe raſſembler ſans délai.

Jeżliby ciało prawodawcze było odroczone, Król ie zwoła natychmiaſt.

Jeżeli ciało prawodawcze uchwali, iż woyna prowadzoną bydź nie ma; Król, natychmiaſt przedſięweźmie ſrzodki do uſpokoienia, lub uprzedzenia wſzyſtkich nieprzyiacielſkich krokow; a miniſtrowie, za wſzelką zwłokę w tey mierze, odpowiedzą.

Jeżeli ciało prawodawcze, takowe rozpoczęte nieprzyiacielſkie kroki, uzna za zaczepkę przeſtępną z ſtrony miniſtrow, lub iakiego innego władzy wykonawczey urzędnika; w tedy ſprawa tey zaczepki będzie kryminalnie ſądzony.

W całym ciągu woyny, ciało prawodawcze może rekwirować Króla, ażeby negocyował o pokoy; a Król, ieſt obowiązanym czynić ſtoſownie do tey rekwizycyi.

Jak tylko woyna przeſtanie; ciało prawodawcze oznaczy czas, w którym żołnierze, pomnożeni nad liczbę, w czaſie pokoiu utrzymywaną, będą rozpuſzczeni; a woyſko, do zwyczaynego ſtanu ſwego zmnieyſzone zoſtanie.

III.

Do ciała prawodawczego należy potwierdzać traktaty pokoiu, przymierza i handlowe; a żaden traktat, nie będzie mieć mocy, aż po zaſzłey takowey ratyfikacyi.

IV.

Ciało prawodawcze, ma moc wyznaczyć mieyſce dla ſwych obrad; odbywać ie tak długo, iak tego znaydzie potrzebę, i limity ſtanowić, przy zaczęciu każdego nowego panowania, gdyby ciało prawodawcze zebrane nie było, obowiązane ieſt nieodwłocznie zgromadzić ſię.

Il a le droit de police dans le lieu de ſes ſéances, & dans l'enceinte extérieure qu'il aura déterminée.

Il a le droit de diſcipline ſur ſes membres; mais il ne peut prononcer de punition plus forte que la cenſure, les arrêts pour huit jours, ou la priſon pour trois jours.

Il a le droit de diſpoſer, pour ſa ſûreté & pour le maintien du reſpect qui lui eſt dû, des forces qui, de ſon conſentement, ſeront établies dans la ville où il tiendra ſes ſéances.

V.

Le Pouvoir exécutif ne peut faire paſser ou ſéjourner aucun corps de troupes de ligne, dans la diſtance de trente mille toiſes du Corps législatif, ſi ce n'eſt ſur ſa réquiſition ou avec ſon autoriſation.

Ma prawo policyi w mieyſcu ſwych obrad, i w ogręgu zewnętrznym, który oznaczy.

Ma prawo utrzymywać karnośc pomiędzy ſwemi członkami; większey iednak kary wyznaczać nie może, iak naganę, areſzt tygodniowy, lub ſkazanie na trzydniowe więzienie.

Ma prawo rozrządzać dla ſwego beſpieczeńſtwa, i utrzymania winnego mu uſzanowania, ſiłami, które za pozwoleniem iego, będą oſadzone w mieście, gdźie obrady ſwoie odbywa.

V.

Władza wykonawcza, nie może nakazać przechodu lub oſadzenia żadney części woyſka regularnego, w odległości na 30,000. sążni, od ciała prawodawczego; chyba za żądaniem lub pozwoleniem iego.

Section II.

Tenue des ſéances, & forme de délibérer.

Article Premier.

Les délibérations du Corps législatif ſeront publiques, & les procès-verbaux de ſes ſéences ſeront imprimés.

II.

Le Corps législatif pourra cependant, en toute occaſion, ſe former en *Comité général.*

Część II.

Odbywanie ſeſsyow i ſpoſob deliberacyi.

Artykuł Pierwszy.

Deliberacye ciała prawodawczego, będą publiczne: a dyaryuſz ſeſſyi iego, drukowany będzie.

II.

Ciało prawodawcze, może iednak w każdym przypadku zamienić ſię w deputacyą generalną.

Cinquante membres auront le droit de l'exiger.

Pendant la durée du Comité général, les affiftans fe retireront, le fauteuil du préfident fera vacant, l'ordre fera maintenu par le vice-préfident-

III.

Aucun acte législatif ne pourra être délibéré & décrété que dans la forme fuivante,

IV.

Il fera fait trois lectures du projet de décret; à trois intervalles, dont chacun ne pourra être moindre de huit jours.

V.

La difcuffion fera ouverte après chaque lecture, & néanmoins, après la premiére ou feconde lecture, le Corps législatif pourra déclarer qu'il y a lieu à l'ajournement, ou qu'il n'y a pas lieu à délibérer; dans ce dernier cas, le projet de décret pourra être repréfenté dans la même feffion.

Tout projet de décret fera imprimé & diftribué avant que la feconde lecture puiffe en être faite.

VI.

Après la troifième lecture, le préfident fera tenu de mettre en délibération, & le Corps législatif décidera s'il fe trouve en état de rendre un décret définitif, ou s'il veut renvoyer la décifion à un autre temps, pour recueillir de plus amples éclairciffemens.

Piędziefiąt członkow, będą mieli prawo iey żądać.

Podczas takowey deputacyi, arbitrowie wyniydą, krzesło Prezydenta zoftanie próżne, porządek będzie przez vice-prezydenta utrzymywany.

Dekret, ne może bydź ogłofzony, tylko na feffyi publiczney.

III.

Żaden akt prawodawczy, nie może póyść w roztrząfanie, ani bydź dekretowanym, tylko podług formalności naftępuiących.

IV.

Proiekt dekretu, czytany będzie trzy razy: które przynaymniey tygodniem, między fobą przerywane będą.

V.

Po każdym przeczytaniu, zacznie fię roztrząfanie: a iednakże, po pierwfzym lub drugim czytaniu, ciało prawodawcze będzie mogło oświadczyć, iż proiekt odłoży, lub wcale roztrząfać go nie będzie; w oftatnim zdarzeniu, proiekt do dekretu, może bydź znowu pod czas tegoż famego prawodawftwa wprowadzonym.

Każdy proiekt do prawa ma bydź wprzod drukowany i rozdany, nim drugie onego naftąpi czytanie.

VI.

Za trzecim przeczytaniem, prezydent będzie obowiązanym podać go do roztrząfania; a ciało prawodawcze uchwali, czy iuż będzie mogło dać dekret fwoy oftateczny, czy też iefzcze odłoży wyrok do infzego czafu, dla powzięcia dokładnieyfzego oświecenia.

VII.

Le Corps législatif ne peut délibérer, ſi la ſéance n'eſt compoſée de deux cents membres au moins, & aucun décret ne ſera formé que par la pluralité abſolue des ſuffrages.

VIII.

Tout projet de loi qui, ſoumis à la discuſſion, aura été rejeté après la troiſième lecture, ne pourra être repréſenté dans la même ſeſſion.

IX.

Le préambule de tout décret définitif énoncera. 1°. les dates des ſéances auxquelles les trois lectures du projet auront été faites; 2°. le décret par lequel il aura été arrêté, après la troiſième lecture, de décider définitivement.

X.

Le Roi refuſera ſa ſanction aux décrets dont le préambule n'atteſtera pas l'obſervation des formes ci deſſus: ſi quelqu'un de ces décrets étoit ſanctionné, les miniſtres ne pourront le ſceller ni le promulguer, & leur reſponſabilité à cet égard durera ſix années.

XI.

Sont exceptés des diſpoſitions ci deſſus, les décrets reconnus & déclarés urgens par une délibération préalable du Corps législatif; mais ils peuvent être modifiés ou révoqués dans le cours de la même ſeſſion.

VII.

Ciało Prawodawcze nie może deliberować, jeżeli na ſeſſyi przynaymniey 200. członkow znaydować ſię nie będzie.

Każdy zaś dekret proſtą większością głosow czyniony bydź ma.

VIII.

Każdy projekt do prawa, wzięty do roztrząſania, kiedy po trzykrotnym przeczytaniu odrzuconym zoſtanie, nie będzie mógł bydź znowu pod czas tegoż ſamego prawodawſtwa wprowadzonym.

IX.

Wſtęp do każdego oſtatecznego dekretu, oznaczać będzie: 1.) daty ſeſſyow, na których zaſzły potroyne projektu czytania. 2.) wyrok, przez który uchwalono zoſtało po trzecim czytaniu, przyſtąpić do wydania oſtateczney decyzyi.

X.

Król odmówi ſwoią ſankcyą dekretom, których wſtęp nie będzie miał zachowaney formalności, powyżey wzmiankowaney; gdyby zaś dekret taki zoſtał ſankcyonowanym, wtedy miniſtrowie nie będą mogli na niego pieczęci przyłożyć, ani go ogłoſić; a odpowiedzialność ich w tey mierze, 6. lat trwać będzie.

XI.

Z pod tego jednak urządzenia, wyięte ſą dekreta prędkości wymagaiące, i które za takie przez ciało prawodawcze uznane, i ogłoſzone poprzedniczo zoſtaną; te jednak będą mogły bydź modyfikowane, lub odwołane, w ciągu tegoż ſamego prawodawſtwa,

Le décret par lequel la matière aura été déclarée urgente en énoncera les motifs, & il fera fait mention de ce décret préalable dans le préambule du décret définitif.

SECTION III

De la Sanction royale.

ARTICLE PREMIER.

Les décrets du Corps législatif font présentés au Roi, qui peut leur refuser fon confentement.

II

Dans le cas où le Roi refuse fon confentement, ce refus n'eft que fufpensif

Lorfque les deux législatures qui fuivront celle qui aura préfenté le décret, auront fucceffivement repréfenté le même décret dans les mêmes termes, le Roi fera cenfé avoir donné la fanction.

III.

Le confentement du Roi eft exprimé fur chaque décret par cette formule fignée du Roi. *le Roi confent & fera exécuter.*

Le refus fufpenfif eft exprimé par celle ci: *le Roi examinera.*

IV.

Le Roi eft tenu d'exprimer fon confentement ou fon refus fur chaque décret, dans les deux mois de la préfentation.

V.

Tout décret auquel le Roi a réfufé fon confentement ne peut lui être repréfenté par la même législature.

Dekret, którym materya uznana będzie za nie cierpiącą zwłoki, przytoczy tego powody, i wzmianka fię uczyni o tym poprzedzaiącym dekrecie, w wftępie dekretu oftatecznego.

CZĘŚĆ III.

O Sankcyi Królewfkiey.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Dekreta ciała prawodawczego, będą Królowi podawane; który zezwolenie fwoie na nie odmówić może.

II.

Kiedy Król odmówi fwoje zezwolenie; takowe odmowienie będzie tylko zawiefzaiące.

Gdy dwa prawodawftwa naftępne po tym co podawało Królowi dekret, znowu tenże fam dekret, i w takichże wyrazach Królowi podadzą, mniemanym będzie: iż Król dał fankcyą fwoią na niego.

III.

Zezwolenie Króla, będzie na każdym dekrecie wyrażone temi flowy z podpifem ręki jego: *Król zezwala i każe wykonać.*

Odmowienie zaś zawiefzaiące dekret, będzie wyrażone temi flowy: *Król rozważy.*

IV.

Król obowiązany jeft, w przeciągu dwoch miefięcy od czafu podania mu dekretu, dać nań fwoje zezwolenie lub odmówienie.

V.

Każdy dekret, któremu Król odmówił fwoje zezwolenie, nie może mu bydź przez toż famo prawodawftwo znowu podawany.

VI.

Les décrets ſanctionnés par le Roi, & qui lui auront été préſentés par trois législatures conſécutives, ont force de loi, & portent le nom & l'intitulé de *lois*.

VII.

Seront néanmoins exécutés comme lois, ſans être ſujets à la ſanction, les actes du Corps légiſlatif concernant ſa Conſtitution en aſſemblée délibérante;

Sa police intérieure, & celle qu'il pourra exercer dans l'enceinte extérieure qu'il aura déterminée;

La vérification des pouvoirs de ſes membres préſens;

Les injonctions aux membres abſens;

La convocation des aſſemblées primaires en retard;

L'exercice de la police conſtitutionnelle ſur les adminiſtrateurs & ſur les officiers municipaux;

Les queſtions ſoit d'éligibilité, ſoit de validité des élections.

Ne ſont pareillement ſujets à la ſanction, les actes relatifs à la reſponſabilité des miniſtres, ni les décrets portant qu'il y a lieu à accuſation.

VIII.

Les décrets du Corps légiſlatif concernant l'établiſſement, la prorogation & la perception des contributions publiques, porteront le nom & l'intitulé de lois Ils ſeront promulgués & exécutés ſans être ſujets à la ſanction, ſi ce n' eſt pour les diſpoſitions qui établiroient des peines autres que des amendes & contraintes pécuniaires.

VI.

Same tylko dekreta ſankcyonowane przez Króla, lub te, które mu przez trzy naſtępne po ſobie prawodawſtwa podawane będą, moc prawa maią, i noſzą imie i tytuł prawa.

VII.

Nie podlegaią jednak ſankcyi wſzelkie uchwały ciała prawodawczego, tyczące ſię uſtanowienia jego w zgromadzenie deliberuiące; policyi jego wewnętrzney, i ściągaiącey ſię do okręgu zewnętrznego przez ſiebie oznaczonego; rozpoznawania ważności członków jego przytomnych; zaleceń członkom nieprzytomnym; zwołania zgromadzeń pierwſzych opoźniaiących ſię; ſprawowania policyi konſtytucyiney względem adminiſtratorow, i urzędników municypalnych; trudności, bądź względem obierania, bądź względem ważności wyborów.

Nie podlegaią także ſankcyi, uchwały, ściągaiące ſię do odpowiedzialności miniſtrów; jako też wſzelkie dekreta ſtanowiące oſkarżenia.

VIII.

Dekreta ciała prawodawczego maiące za cel uſtanowienie, przedłużenie, i wybieranie podatków publicznych, wychodzić będą pod imieniem i tytułem praw. Zoſtaną ogłoſzone i wykonane, niepodlegaiąc ſankcyi Królewſkiey, chyba, że ſię ściągaią do rozrządzeń wſkazuiących kary inne jak przymuſzenia pieniężne.

Ces décrets ne pourront être rendus qu'après l'obſervation des formalités preſcrites par les articles IV, V, VI, VII, VIII & IX. de la ſection II. du préſent chapitre; & le Corps légiſlatif ne pourra y inſérer aucunes diſpoſitions étrangères à leur objet.

Te Dekreta nie będą mógły wychodzić inaczey, tylko zachowaniem formalności przepiſanych w artykułach IV. V. VI. VII. VIII. i IX. części II. ninieyſzego Rozdziału, i ciało prawodawcze nie będzie mogło do nich przyłączyć żadnych rozrządzeń obcych ich celowi.

SECTION IV.

Relations du Corps législatif avec le Roi.

ARTICLE PREMIER.

Lorſque le Corps législatif eſt définitivement conſtitué, il envoie au Roi une députation pour l'en inſtruire. Le Roi peut chaque année faire l'ouverture de la ſeſſion & propoſer les objets qu'il croit devoir être pris en conſidération pendant les cours de cette ſeſſion, ſans néanmoins que cette formalité puiſſe être conſidérée comme néceſſaire à l'activité du Corps législatif.

II.

Lorſque le Corps législatif veut s'ajourner au-delà de quinze jours, il eſt tenu d'en prévenir le Roi par une députation, au moins huit jours d'avance.

III.

Huitaine au moins avant la fin de chaque ſeſſion, le Corps législatif envoie au Roi une députation, pour lui annoncer le jour où il ſe propoſe de terminer ſes ſéences: le Roi peut venir faire la clôture de la ſeſſion.

CZĘŚĆ IV.

Stoſunki Ciała Prawodawczego względem Króla.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Gdy ciało prawodawcze jeſt oſtatecznie urządzone, wyſzle do Króla deputacyą, dla uwiadomienia go o tym. Król, może każdego roku otworzyć zgromadzenie, i wnoſić materye, które oſądzi potrzebne podać do rozważania w ciągu tego prawodawſtwa; ta formalność jednak nie będzie uważaną, jako potrzebną do dania czynności ciału prawodawczemu.

II.

Kiedy ciało prawodawcze, chce odłożyć ſeſſye ſwoje dłużey, jak na dwa tygodnie; powinno wprzód na tydzień przynaymniey uwiadomić o tym Króla przez deputacyą.

III.

Przynaymniey na tydzień, przed końcem każdego prawodawſtwa, ciało prawodawcze wyſzle do Króla deputacyą, z uwiadomieniem o dniu, w którym zamyśla ſkończyć ſeſſye ſwoje. Król może przyiść dla zamknięcia prawodawſtwa.

IV.

Si le Roi trouve important au bien de l'Etat que la ſeſſion ſoit continuée, ou que l'ajournement n'ait pas lieu, ou qu'il n'ait lieu que pour un temps moins long, il peut à cet effet envoyer un meſſage, ſur lequel le Corps législatif eſt tenu de délibérer.

V.

Le Roi convoquera le Corps législatif, dans l'intervalle de ſes ſeſſions, toutes les fois que l'intérêt de l'Etat lui paroîtra l'exiger, ainſi que dans les cas qui auront été prévus & déterminés par le Corps législatif avant de s'ajourner.

VI.

Toutes les fois que le Roi ſe rendra au lieu des ſéances du Corps législatif, il ſera reçu & reconduit par une députation; il ne pourra être accompagné dans l'intérieur de la ſalle que par le Prince Royal & par les Miniſtres.

VII.

Dans aucun cas, le préſident ne pourra faire partie d'une députation..

VIII.

Le Corps législatif ceſſera d'être corps délibérant, tant que le Roi ſera préſent.

IX.

Les actes de la correſpondance du Roi avec le Corps législatif, ſeront toujours contre ſignés par un miniſtre.

X.

Les Miniſtres du Roi auront entrée dans l'Aſſemblée nationale législative; ils y auront une place marquée.

IV.

Jeżeli Król znaydzie potrzebą dla dobra kraju, ażeby prawodawſtwo przeciągnięte zoſtało; albo żeby limita mieyſca nie miała; albo żeby mieyſce miała na czas krótſzy; może na ten koniec przeſłać przełożenie, nad którym ciało prawodawcze rozważać ma.

V.

Król zwoła ciało prawodawcze w czaſie limity, kiedykolwiek interes państwa wymagać tego będzie; jako też w przypadkach, które ciało prawodawcze przewidzi, i oznaczy przed limitą.

VI.

Ilekroć Król uda ſię na mieyſce obrad ciała prawodawczego, będzie zawſze przyimowanym, i odprowadzonym przez deputacyą; nie może mieć aſſyſtencyi we śrzodku ſali, jak tylko z naſtępcy Tronu i z Miniſtrów.

VII.

W żadnym przypadku, prezydent nie może bydź członkiem jakieykolwiek deputacyi.

VIII.

Ciało prawodawcze, przeſtaje bydź deliberuiącym w obecności Króla.

IX.

Wſzelkie akta korreſpondencyi Króla z ciałem prawodawczym, będą podpiſane przez jednego Miniſtra.

X.

Miniſtrowie Króla, maią wolne weyście do Zgromadzenia Narodowego Prawodawczego, w którym mieyſce wyznaczone mieć będą.

Ils feront entendus toutes les fois qu'ils le demanderont fur les objets relatifs á leur adminiftration, ou lorfqu'ils feront requis de donner des éclairciffemens.

Ils feront également entendus fur les objets étrangers à leur adminiftration, quand l'Affemblée Nationale leur accordera la parole.

W każdey materyi, w którey tylko zechcą mowić, lub kiedy od nich żądane będą oświecenia, wyfłuchanemi zoftaną.

Będą także wyfłuchanemi, i względem objektow obcych ich adminiftracyi, gdy im da głos Zgromadzenie Narodowe.

CHAPITRE IV.

De l'exercice du Pouvoir exécutif.

ARTICLE PREMIER.

Le Pouvoir exécutif fuprême réfide exclufivement dans la main du Roi.

Le Roi eft le chef fuprême de l'adminiftration générale du Royaume: le foin de veiller au maintien de l'ordre & de la tranquillité publique lui eft confié.

Le Roi eft le chef fuprême de l'armée de terre & de l'armée navale.

Au Roi eft délégué le foin de veiller à la fûreté extérieure du Royaume, d'en maintenir les droits & les poffeffions.

II.

Le Roi nomme les ambaffadeurs, & les autres agens des négociations politiques.

Il confère le commandement des armées & des flottes, & les grades de Maréchal de France & d'Amiral.

Il nomme les deux tiers des contre-Amiraux, la moitié des lieutenans-généraux,

ROZDZIAŁ IV.

O fprawowaniu władzy wykonawczey.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Władza wykonawcza naywyżfza w ręce Króla wyłącznie jeft złożona.

Król jeft naywyżfzą głową adminiftracyi powfzechney króleftwa; wfzelkie ftarania do utrzymania porządku i fpokoyności publiczney jemu fą powierzone.

Król jeft naywyżfzą głową woyfka lądowego i morfkiego.

Królowi jeft zlecone wfzelkie ftaranie względem befpieczeńftwa zewnętrznego króleftwa, tudzież utrzymania praw jego i własności.

II.

Do Króla należy wyznaczenie Miniftrów za granicę, i innych ofob do negocyacyi politycznych.

Król rozdaie kommendę nad woyfkiem lądowym i flottami, jako też urząd Marfzałka Francuzkiego, i Admirała.

Nominuje także dwie części Contradmirałów, połowę Generałów Leytnantów,

mécarhaux-de-camp, capitaines de vaiffeaux, & colonels de la gendarmerie nationale.

Il nomme le tiers des colonels & des lieutenans-colonels ; & le fixième des lieutenans de vaiffeaux:

Le tout en fe conformant aux lois fur l'avancement.

Il nomme dans l'adminiftration civile de marine, les ordonnateurs, les contrôleurs, les tréforiers des arfenaux, les chefs des travaux, fous chefs des bâtimens civils; la moitié des chefs d'adminiftration & des fous-chefs de conftruction,

Il nomme les commiffaires auprès des tribunaux.

Il nomme les prépofés en chef aux régies des contributions indirectes, & à l'adminiftration des domaines nationaux.

Il furveille la fabrication des monnoies, & nomme les officiers chargés d'exercer cette furveillance dans la Commisfion générale, & dans les hôtels des monnoies.

L'effigie du Roi eft empreinte fur toutes les monnoies du Royaume.

III.

Le Roi fait délivrer les lettres-patentes, brevets, & commisfions aux fonctionnaires publics ou autres qui doivent en recevoir.

IV.

Le Roi fait dreffer la lifte des penfions & gratifications, pour être préfentée au Corps législatif à chacune de fes fesfions, & décrétée s'il y a lieu.

Marfzałków Polnych, Kapitanów okrętowych, i Pułkowników milicyi policyinych.

Nominuje trzecią część Pułkowników, Podpułkowników, a fzoftą część Poruczników okrętowych.

A takowe nominacye powinny fię odbywać ftofownie do praw o awanfach,

Nominuje także w Adminiftracyi cywilney morfkiey zarządzaiących, Kontrolerów i podfkarbich arfenałów; przełożonych nad robotami, i przełożonych niżfzych nad budynkami publicznemi, połowę przełożonych nad adminiftracyą i nad zarządzaiącemi budowlą.

Nominuje kommiffarzów przy fądach.

Nominuje pierwfzych Rządzców nad wybieraniem podatków pobocznych, i zarządzeniem Dóbr Narodowych.

Król ma dozór naywyżfzy nad biciem monety i wyznacza urzędników, przez których dozór ten, tak w kommiffyi generalney, jako i w mennicach jeft fprawowany.

Ofoba Króla jeft wyrażona na wfzyftkich monetach króleftwa.

III.

Król każe wydawać wfzelkie patenta, umocowania, i zlecenia tym Urzędnikom publicznym, którym fię należą.

IV.

Król każe ułożyć liftę penfyów i gratyfikacyi, dla podania jey ciału prawodawczemu, na każdym onego zgromadzeniu, które ią utwierdzi, jeźli mu fię podobać będzie.

Section Premiere.

De la promulgation des Lois.

Article Premier.

Le Pouvoir exécutif eſt chargé de faire ſceller les lois du ſceau de l'Etat, & de les faire promulguer.

Il eſt chargé également de faire promulguer & exécuter les actes du Corps législatif qui n'ont pas beſoin de la ſanction du Roi.

II.

Il ſera fait deux expéditions originales de chaque loi, toutes deux ſignées du Roi, contre-ſignées par le Miniſtre de la Juſtice, & ſcellées du ſceau de l'Etat.

L'une reſtera dépoſée aux archives du Sceau, & l'autre ſera remiſe aux archives du Corps législatif.

III.

La promulgation des lois ſera ainſi conçue:

„N. (*le nom du Roi*) par la grace de Dieu „& par la loi conſtitutionelle de l'Etat, Roi „des Français; à tous préſens & venir, „Salut. L'Aſſemblée Nationale a décrété, „& Nous voulons & ordonnons ce qui ſuit:„

(*La copie littérale du décret ſera inſérée ſans aucun changement.*)

„Mandons & ordonnons à tous les corps „adminiſtratifs, & tribunaux, que les pré „ſentes ils faſſent conſigner dans leurs re- „giſtres, lire, publier & affi her dans „leurs départemens & reſſorts reſpe- „ctifs, & exécuter comme loi du Royaume: „en foi de quoi, nous avons ſigné ces pré „ſen-

Część Pierwsza.

O ogłoſzeniu Praw.

Artykuł Pierwszy.

Władza wykonawcza obowiązaną jeſt nakazać przyłożenie pieczęci króleſtwa na uſtanowione prawa, i one podać do wiadomości.

Do teyże władzy także należeć będzie kazać obwieſzczać i wykonywać uchwały ciała prawodawczego nie potrzebuiące ſankcyi królewſkiey.

II.

Będą zawſze zrobione dwa oryginały każdego zapadłego prawa, obydwa z podpiſem Króla, i Miniſtra ſprawiedliwości pod pieczęcią Króleſtwa.

Jeden zoſtanie w Archivum pieczęci, a drugi będzie złożony w Archivum ciała prawodawczego.

III.

Ogłoſzenie prawa będzie w tych wyrazach:

„N. (imie Króla) z Bożey łaſki, i z mo„cy Prawa Konſtytucyinego narodu, Król „Francuzów, wſzyſtkim teraźnieyſzym, i „przyſzłym pozdrowienie. Zgromadzenie „Narodowe uchwaliło, a my mieć chcemy „i nakazujemy to, co naſtępuje:

(*Tu ſię kładzie kopia co do ſłowa dekretu, bez żadney odmiany.*)

„Oznaymujemy i rozkazujemy wſzyſtkim „Adminiſtracyom i juryzdykcyom, aby ni„nieyſze prawo do akt ſwoich wpiſać, one „czytać, ogłoſić, i wſzędzie w ſwoich de„partamentach, i wydziałach przybijać ka„zali, i one, jako prawo króleſtwa wykony„wali: Dla wiary czego ninieyſze piſmo, „przy

„ ſentes, auxquelles nous avons fait appoſer „ le ſceau de l'Etat".

IV.

Si le Roi eſt mineur, les lois, proclamations & autres actes émanés de l'autorité royale pendant la Regence, ſeront conçues ainſi qu'il ſuit:

„ N, (*le nom du Régent*) Régent du „ Royaume, au nom de N. (*le nom du* „ *Roi*) par la grace de Dieu, & par la loi „ conſtitutionnelle de l'Etat, Roi des Fran- „ çais, &c. &c. &c."

V.

Le Pouvoir exécutif eſt tenu d'envoyer les lois aux corps adminiſtratifs & aux tribunaux, de ſe faire certifier cet envoi, & d'en juſtifier au Corps législatif.

VI.

Le Pouvoir exécutif ne peut faire aucune loi, même proviſoire, mais ſeulement des proclamations conformes aux lois, pour en ordonner ou en rappeler l'exécution.

SECTION II.

De l'adminiſtration intérieure.

ARTICLE PREMIER.

Il y a dans chaque département une adminiſtration ſupérieure, & dans chaque diſtrict une adminiſtration ſubordonnée.

II.

Les adminiſtrateurs n'ont aucun caractère de repréſentation.

„ przy przyciśnieniu pieczęci krajowey, „ podpiſem naſzym ſtwierdzamy."

IV.

Jeżeli Król jeſt małoletní, na ow czas wſzelkie prawa, proklamacye, i inne akta od władzy Króla przychodzące, będą w czaſie regencyi wychodzić w tych wyrazach: N. (imie regenta) Regent Króleſtwa, w imie N. (imie Króla) z Bozey łaſki i zmocy prawa konſtytucyinego narodu Króla Francuzów &c. &c.

V.

Do władzy wykonawczey należy rozſyłać prawa do wſzyſtkich adminiſtracyow i Juryzdykcyow, odbierać na to od nich zaświadczenia, i niemi uſprawiedliwiać ſię przed ciałem prawodawczym.

VI.

Władza wykonawcza, żadnego prawa, nawet tymczaſowego ſtanowić nie może, ale tylko ma wydać proklamacye ſtoſowne do prawa; a nakazuiąc, albo przypominaiąc ich wykonanie.

CZĘŚĆ II.

O adminiſtracyi wewnętrzney.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

W każdym departamencie jeſt adminiſtracya z zwierzchnością, w każdym zaś powiecie ieſt adminiſtracya z podległością:

II

Adminiſtratorowie nie będą zoſtawać w charakterze reprezentantów.

Ils font des agens élus à temps par le peuple, pour exercer, fous la furveillance & l'autorité du Roi, les fonctions administratives.

III.

Ils ne peuvent, ni s'immifcer dans l'exercice du Pouvoir législatif ou fufpendre l'exécution des lois, ni rien entreprendre fur l'ordre judiciaire, ni fur les difpofitions ou opérations militaires.

IV.

Les Adminiftrateurs font effentiellement chargés de répartir les contributions directes, & de furveiller les deniers provenant de toutes les contributions & revenus publics dans leur territoire.

Il appartient au Pouvoir législatif de déterminer les règles & le mode de leurs fonctions, tant fur les objets ci deffus exprimés, que fur toutes les autres parties de l'adminiftration intérieure.

V.

Le Roi a le droit d'annuller les actes des adminiftrateurs de département. contraires aux lois ou aux ordres qu'il leur aura adreffés.

Il peut, dans le cas d'une défobéiffance perfévérante. ou s'ils compromettent par leur actes la fûreté ou la tranquillité publique, les fufpendre de leurs fonctions.

VI.

Les adminiftrateurs de départemens ont de même le droit d'annuller les actes des

Są oni tylko urzędnikami wybranemi na czas od ludu, dla fprawowania pod dozorem i władzą Króla obowiązków adminiftracyinych.

III.

Nie mogą fię mieszać do fprawowania władzy prawodawczey, ani zawiefzać wykonania praw, i nic czynić przeciw porządkowi fądowemu, ani przeciw rozrządzeniom i obrotom woyfkowym.

IV.

Adminiftratorowie fzczegulnie fą upoważnieni do rozłożenia podatków ziemiańfkich i zawiadywać pinięjdzmi pochodzącemi z wfzełkich podatków i dochodów publicznych w ich okręgu.

Do ciała prawodawczego należy określić rozległość i prawidła ich funkcyi, tak względem objektów wyżey wyrażonych, jako w ftofunku do wfzyftkich innych części adminiftracyi wewnętrzney.

V.

Król ma prawo fkaffować wfzelkie rozrządzenia Adminiftratorów departamentowych przeciwne prawom, lub rozkazom przez niego im poflanym.

W przypadku gdyby trwali upornie w niepoflufzeńftwie, albo gdyby przez fwoje rozrządzenia zamiefzali befpieczeńftwo, i fpokoyność publiczną, Król ma moc zawiefić ich fprawowanie urzędow.

VI.

Adminiftratorowie departamentów maią także prawo fkaffować rozrządzenia admi-

ſous-adminiſtrateurs de diſtrict, contraires aux lois ou aux arrêtés des adminiſtrateurs de départemens, ou aux ordres que ces derniers leur auront donné ou tranſmis.

Ils peuvent également, dans le cas d'une deſobéiſſance perſévérante des ſous-adminiſtrateurs, ou ſi ces derniers compromettent par leurs actes la ſûreté ou la tranquillité publique, les ſuſpendre de leurs fonctions, à la charge d'en inſtruire le Roi, qui pourra lever ou confirmer la ſuſpenſion.

VII.

Le Roi peut, lorſque les adminiſtrateurs de départemens n'auront pas uſé du pouvoir qui leur eſt délégué dans l'article ci deſſus, annuller directement les actes des ſous-adminiſtrateurs, & les ſuſpendre dans les mêmes cas.

VIII,

Toutes les fois que le Roi aura prononcé ou confirmé la ſuſpenſion des adminiſtrateurs ou ſous adminiſtrateurs, il en inſtruira le Corps législatif.

Celui-ci pourra ou lever la ſuſpenſion, ou la confirmer, ou même diſſoudre l'adminiſtration coupable, & s'il y a lieu. renvoyer tous les adminiſtrateurs ou quelques-uns d'eux aux tribunaux criminels, ou porter contre eux le décret d'accuſation.

niſtratorów niżſzych powiatowych, przeciwne prawom lub uſtawom Adminiſtratorów departamentów, albo rozkazom, któreby ci im dali, lub przeſłali.

Mogą także w przypadku, gdyby ciż adminiſtratorowie niżſi powiatowi, trwali w niepoſłuſzeńſtwie, albo gdyby przez ſwoje rozrządzenia zamieſzali beſpieczeńſtwo, i ſpokoyność publiczną, zawieſić ſprawowanie ich funkcyi; z obowiązkiem uwiadomienia o tym Króla, który będzie mógł zawieſzenie to podnieść lub potwierdzić:

VII.

W przypadku, gdyby Adminiſtratorowie departamentów nie użyli tey władzy, jaka im jeſt powyżſzym artykułem oddana, Król może proſto ſkaſſować wſzelkie rozrządzenia Adminiſtratorów niżſzych, i zawieſić ſprawowanie ich urzędów.

VIII.

Ile razy Król wyda wyrok zawieſzaiący, lub potwierdzaiący zawieſzenie Adminiſtratorów departamentowych, lub powiatowych, tyle razy da o tym wiadomość ciału prawodawczemu.

To, będzie mogło albo podnieść zawieſzenie, albo je potwierdzić, albo nawet rozpuścić zupełnie adminiſtracyą wykraczaiącą; a jeźli tego znaydzie potrzebę, odeſłać wſzyſtkich Adminiſtratorów, lub niektóre z pomiędzy nich oſoby do ſądów kryminalnych, albo wydać przeciw nim dekret oſkarżenie nakazuiący.

Section III.

Des relations extérieures.

Article Premier.

Le Roi ſeul peut entretenir des relations politiques au dehors, conduire les négociations, faire des préparatifs de guerre proportionnés à ceux des Etats voiſins, diſtribuer les forces de terre & de mer ainſi qu'il le jugera convenable, & en régler la direction en cas de guerre.

II.

Toute déclaration de guerre ſera faite en ces termes: *De la part du Roi des Français, au nom de la Nation.*

III.

Il appartient au Roi d'arrêter & de ſigner avec toutes les Puiſſances étrangères, tous les traités de paix, d'alliance & de commerce, & autres conventions qu'il jugera néceſſaires au bien de l'Etat, ſauf la ratification du Corps législatif.

Część III.

O ſtoſunkach zewnętrznych.

Artykuł Pierwszy.

Sam tylko Król może utrzymywać ſtoſunki polityczne zewnątrz, prowadzić negocyacye, czynić przygotowania wojenne ſtoſowne do tych, które ſię u ſąſiadów robią, czynić rozkład ſił lądowych i morſkich, według potrzeby jaką będzie ſądził, i zawiadywać ich kierowaniem w czaſie woyny.

II.

Wſzelkie wypowiedzenie woyny uczynione będzie w tych wyrazach: *od Króla Francuzów imieniem Narodu.*

III.

Do Króla należy zawieranie i podpiſanie z wſzyſtkiemi państwami zagranicznemi, traktatów pokoju, związkowych, handlowych, i wſzelkich konwencyi, które oſądzi za potrzebne dla dobra kraju, z warunkiem potwierdzenia ich przez ciało prawodawcze.

CHAPITRE V.

Du Pouvoir judiciaire.

Article Premier.

Le Pouvoir judiciaire ne peut, en aucun cas, être exercé par le Corps législatif, ni par le Roi.

II.

La juſtice ſera rendue gratuitement par des juges élus à temps par le Peuple, & inſtitués par lettres patentes du Roi, qui ne pourra les refuſer.

ROZDZIAŁ V.

O władzy ſądowniczey.

Artykuł Pierwszy.

Władza ſądownicza w żadnym przypadku ſprawowana bydź nie może, ani przez ciało prawodawcze, ani przez Króla.

II.

Sprawiedliwość bez opłaty oddawana będzie przez ſędziow na czas pewny od ludu wybranych, a na urząd ten patentem Królewſkim umocowanych, który im go nie będzie mógł odmówić.

Ils ne pourront être, ni destitués que pour forfaiture duement jugée, ni suspendus que par une accusation admise.

L' Accusateur public sera nommé par le Peuple.

III.

Les tribunaux ne peuvent, ni s'immiscer dans l'exercice du Pouvoir législatif, ou suspendre l'exécution des lois, ni entreprendre sur les fonctions administratives, ou citer devant eux les administrateurs pour raison de leurs fonctions.

IV.

Les citoyens ne peuvent être distraits des juges que la loi leur assigne, par aucune commission, ni par d'autres attributions & évocations que celles qui sont déterminées par les lois.

V.

Le droit des citoyens, de terminer définitivement leurs contestations par la voie de l'arbitrage, ne peut recevoir aucune atteinte par les actes du Pouvoir législatif.

VI.

Les tribunaux ordinaires ne peuvent recevoir aucune action au civil, sans qu'il leur soit justifié que les parties ont comparu, ou que le demandeur a cité sa partie adverse devant des médiateurs pour parvenir à une conciliation.

VII.

Il y aura un ou plusieurs juges-de-paix dans les villes. Le nombre en sera déterminé par le Pouvoir législatif.

A ci nie będą mogli bydź złożeni z urzędów swoich, chyba za popełnionym przestępstwem prawnie uznanym, ani zawieszonemi w sprawowaniu urzędów, chyba za dopuszczonym oskarżeniem. Instygator publiczny obrany będzie od ludu.

III.

Trybunały sądowe nie mogą mieszać się w sprawowanie władzy prawodawczey, ani zawieszać wykonania praw, ani naruszać funkcyi administracyinych, ani przed sąd swoy Administratorów pociągać do odpowiedzi z ich funkcyi.

IV.

Obywatele nie mogą bydź wyięci z pod zwierzchności tych sędziów, których im prawo wyznacza, przez żaden nakaz, ani przez jakiekolwiek inne odesłania i ewokacye, prócz tych, które są prawem oznaczone.

V.

Prawo Obywatelów zakończenia ostatecznie swych sprzeczek przez ugody przyjacielskie nie może bydź nadwerężone żadną ciała prawodawczego uchwałą.

VI.

Trybunały ordynaryine nie przyimą żadney sprawy cywilney, bez zaświadczenia przed sobą złożonego, iż strony stanęły, albo że powod zapozwał wprzód stronę przeciwną przed sąd polubowny dla pogodzenia się.

VII.

W każdym mieście będzie jeden lub kilku sędziow pokoju. Liczba ich będzie przez ciało prawodawcze oznaczona.

VIII.

Il appartient au Pouvoir législatif de régler le nombre & les arrondissemens des tribunaux, & le nombre des juges dont chaque tribunal sera composé.

IX.

En matière criminelle, nul citoyen ne peut être jugé que sur une accusation reçue par des jurés, ou décrétée par le Corps législatif dans les cas où il lui appartient de poursuivre l'accusation.

Après l'accusation admise, le fait sera reconnu & déclaré par des jurés.

L'accusé aura la faculté d'en récuser jusqu'à vingt, sans donner de motifs.

Les jurés qui déclareront le fait, ne pourront être audessous du nombre de douze.

L'application de la loi sera faite par des juges.

L'instruction sera publique, l'on ne pourra refuser aux accusés le secours d'un Conseil.

Tout homme acquitté par un juré légal, ne peut plus être repris ni accusé à raison du même fait.

X.

Nul homme ne peut être saisi que pour être conduit devant l'officier de police; & nul ne peut être mis en arrestation ou détenu qu'en vertu d'un mandat des officiers de police, d'une ordonnance de prise-de-corps d'un Tribunal, d'un décret d'accusation du Corps législatif dans le cas où il lui appartient de le prononcer, ou d'un ju-

VIII.

Do ciała prawodawczego należy wyznaczyć liczbę i wydział każdego sądu, jako też liczbę sędziow, z których każdy sąd składać się ma.

IX.

W materyi kryminalney, żaden obywatel sądzonym bydź nie może, dopóki wprzód oskarżenie jego, nie będzie przyięte od sędziow przysięgłych, albo nakazane dekretem ciała prawodawczego, w tych przypadkach, w których mu wolno z prawa oskarżenie nakazywać.

Po przyiętym oskarżeniu sprawa będzie uznana i ogłoszona przez sędziow przysięgłych.

Oskarżonemu, wolno jest excypować z pomiędzy sędziow osob do liczby 20. bez przyoczenia tego powodów.

Do ogłoszenia sprawy naymniey 12. sędziow bydź powinno.

Przystosowanie prawa powinno bydź przez sędziow czynione.

Wywód sprawy będzie się publicznie odbywał, i nie będzie można odmówić oskarżonemu zaciągania rady dla poparcia sprawy.

Żaden człowiek uwolniony od sędziow przysięgłych, nie może już bydź drugi raz pociąganym, ani oskarżonym o tenże sam uczynek.

X.

Każdy człowiek przytrzymany, powinien zaraz bydź stawiony przed urzędnika policyinego; nikt zaś nie może bydź zaaresztowany, lub przytrzymany, tylko za mandatem Urzędników policyinych, za nakazem aresztowania od Trybunału wydanym, za Dekretem oskarżenia od ciała prawodawczego wyszłym w tych przypadkach, w

gement de condamnation à prifon ou détention correctionelle.

XI.

Tout homme faifi & conduit devant l'officier de police, fera examiné fur-le-champ ou au plus tard dans les vingt-quatre heures.

S'il réfulte de l'examen qu'il n'y a aucun fujet d'inculpation contre lui, il fera remis auffitôt en liberté; ou s'il y a lieu de l'envoyer à la maifon d'arrêt, il y fera conduit dans le plus bref délai, qui en aucun cas ne pourra excéder trois jours.

XII.

Nul homme arrêté ne peut être retenu s'il donne caution fuffifante, dans tous les cas où la loi permet de refter libre fous cautionnement.

XIII.

Nul homme, dans le cas où fa détention eft autorifée par la loi, ne peut être conduit & détenu que dans les lieux légalement & publiquement défignés pour fervir de maifon d'arrêt, de maifon de juftice, ou de prifon.

XIV.

Nul gardien ou geolier ne peut recevoir ni retenir aucun homme qu'en vertu d'un mandat, ordonnance de prife-de-corps, décret d'accufation, ou jugement mentionnés dans l'article X. ci deffus, & fans que la tranfcription en ait été faite fur fon regiftre.

których do niego należy takowe wydawać, lub za wyrokiem fkazuiącym do więzienia, lub arefztu poprawy.

XI.

Każdy przytrzymany, i ftawiony przed Urzędnika Policyi, ma bydź natychmiaft examinowanym, albo naydaley w przeciągu 24. godzin.

Gdy fię okaże z examinu, iż nie ma przyczyny obwinienia przeciwko niemu, natychmiaft uwolnionym bydź powinien, albo gdy wypadnie odeflanie onego do więzienia, ma bydź tam zaprowadzonym bez długiey zwłoki, która w żadnym razie nad 3. dni przeciągnąć fię nie może.

XII.

Nikt nie powinien bydź trzymanym w arefzcie, jeżli doftateczną ftawi poręke w każdym przypadku, w którym prawo pozwala bydź wolnym za kaucyą.

XIII.

Żaden człowiek, gdy uwięzienie onego jeft Prawem upoważnione, nie może bydź przytrzymanym, tylko w mieyfcach prawem wyznaczonych domem arefztu, fprawiedliwości, lub więzienia.

XIV.

Żaden dozorca, ani ftróż więzienia, nie może przyimować, ani zatrzymywać nikogo, tylko za mandatem, nakazem arefztowania, Dekretem zafkarżenia, lub wyrokiem fądowym wyżey w rozdziale X. oftrzeżonemi, które wprzód wnieść powinien do regeftru fwego.

XV.

Tout gardien ou geolier eſt tenu, ſans qu'aucun ordre puiſſe l'en diſpenſer, de repréſenter la perſonne du détenu à l'officier civil ayant la police de la maiſon de détention, toutes les fois qu'il en ſera requis par lui.

La repréſentation de la perſonne du détenu ne pourra de même être refuſée à ſes parens & amis, porteurs de l'ordre de l'officier civil, qui ſera toujours tenu de l'accorder, à moins que le gardien ou geoiler ne repréſente une ordonnance du juge, tranſcrite ſur ſon regiſtre, pour tenir l'arrêté au ſecret.

XV.

Każdy dozorca lub ſtroż więzienia nie zaſtaniaiąc ſię żadnym rozkazem, powinien okazać oſobę uwięzioną Urzędnikowi cywilnemu ſprawuiącemu policyą więzienia każdego czaſu gdy tego po nim wymagać będzie.

Okazanie oſoby w więzieniu ſiedzącey, nie będzie także mogło bydź odmówione iey krewnym, i przyjaciołem, maiącym na to pozwolenie Urzędnika cywilnego, który obowiązanym będzie dać je zawſze, wyiąwſzy gdyby zaſzedł do dozorcy lub ſtróża więzienia rozkaz ſędziego, trzymania areſztanta w ſekrecie, i tym tylko rozkazem do regeſtru ſwego wnieſionym, zaſłonić ſię może.

XVI.

Tout homme, quel que ſoit ſa place ou ſon emploi, autre que ceux à qui la loi donne le droit d'arreſtation, qui donnera, ſignera exécutera ou fera exécuter l'ordre d'arrêter un citoyen; ou quiconque, même dans les cas d'arreſtation autoriſés par la loi, conduira, recevra ou retiendra un citoyen dans un lieu de détention non publiquement & légalement déſigné; & tout gardien ou geolier qui contreviendra aux diſpoſitions des articles XIV & XV. ci deſſus, feront coupables du crime de détention arbitraire.

XVI.

Ktokolwiek na jakim bądź zoſtaiąc urzędzie, niemaiący władzy z prawa ſobie daney areſztowania, gdyby wydał, podpiſał, wykonał, lub wykonać kazał rozkaz areſztowania obywatela, lub ktokolwiek nawet w przypadkach upoważnionych prawem areſztowania, zaprowadzi, przyimie, lub zatrzyma obywatela w mieyſcu areſztu, któreby do tego publicznie i prawnie nie było wyznaczone, i każdy dozorca lub ſtroż więzienia, któryby wykroczył przeciwko rozrządzeniom artykułów XIV, i XV. zwyż wyrażonych, ſtaną ſię winnemi wyſtępku ſamowolnego więzienia.

XVII.

Nul homme ne peut être recherché ni pourſuivi pour raiſon des écrits qu'il aura fait imprimer ou publier ſur quelque matiére

XVII.

Żaden człowiek nie może bydź nagabanym ani ściganym z powodu piſm drukowanych, i na publiczność wydanych w jakieykol-

re que ce ſoit, ſi ce n'eſt qu'il ait provoqué à deſſein la déſobeiſſance à la loi, l'aviliſſement des Pouvoirs conſtitués, la réſiſtance à leurs actes, ou quelques unes des actions déclarées crimes ou délits par la loi.

La cenſure ſur les actes des Pouvoirs conſtitués eſt permiſe; mais les calomnies volontaires contre la probité des Fonctionnaires publics & la droiture de leurs intentions dans l'exercice de leurs fonctions, pourront être pourſuivies par ceux qui en ſont l'objet.

Les calomnies & injures contre quelques perſonnes que ce ſoit, relatives aux actions de leur vie privée, ſeront punies ſur leur pourſuite.

XVIII.

Nul ne peut être jugé, ſoit par la vie civile, ſoit par la voie criminelle, pour fait d'écrits imprimés ou publiés, ſans qu'il ait été reconnu & déclaré par un Juré, 1°. s'il y a délit dans l'écrit dénoncé; 2°. ſi la perſonne pourſuivie en eſt coupable.

XIX.

Il y aura pour tout le Royaume un ſeul Tribunal de caſſation, établi auprès du Corps législatif. Il aura pour fonctions de prononcer.

Sur les demandes en caſſation contre les jugemens rendus en dernier reſſort par les tribunaux;

Sur les demandes en renvoi d'un tribunal à un autre, pour cauſe de ſuſpicion légitime;

Sur les règlemens de juges & les priſes-à-partie contre un tribunal entier.

kieykolwiek bądź materyi, chyba jeżeli umyślnie zachęcał do niepoſłuſzeńſtwa prawu, do znieważenia władz uſtanowionych, do opierania ſię ich uchwałom, lub do jakich czynności za wyſtępek lub wykroczenie, prawem uznanych.

Naganienie uchwał władz upoważnionych jeſt pozwolone, lecz o potwarze umyślne przeciwko poczciwości urzędników publicznych, i czyſtości ich zamiarów w ſprawowaniu ich urzędów, będą mogli pociągać do ſądu ci, którzy onych ſą celem.

Potwarze i zelżywości przeciwko iakimkolwiek bądź oſobom ściągaiące ſię do ſpraw ich życia prywatnego karane będą, za ich oſkarżeniem.

XVIII.

Nikt nie może bydź ſądzonym, ani cywilnie, ani kryminalnie za piſma drukowane, lub na bubliczność wydane, jeżeli ſąd przyſięgły wprzód nie uznał i oświadczył, 1.) że jeſt wyſtępność w donieſionym piśmie, 2.) że oſoba do ſądu pociągniona jeſt winną.

XIX.

Na całe króleſtwo będzie jeden tylko trybunał keſſacyi przy boku ciała prawodawczego. Do niego należeć będzie wydawać wyroki:

Na żądanie kaſſacyi dekretów oſtatecznie w trybunałach wydanych.

Na żądanie odeſłania ſprawy do inſzego trybunału, z przyczyny prawnego podeyrzenia.

Na rozrządzenia ſędziow i na ſprawy przeciwko całemu ſądowi.

XX.

En matière de caſſation, le Tribunal de caſſation ne pourra jamais connoître du fond des affaires; mais, après avoir caſſé le jugement qui aura été rendu ſur une procédure dans laquelle les formes auront été violées, ou qui contiendra une contravention expreſſe à la loi, il renverra le fond du procès au tribunal qui doit en connoître.

XXI.

Lorſqu'après deux caſſations, le jugement du troiſième tribunal ſera attaqué par les mêmes moyens que les deux premiers, la queſtion ne pourra plus être agitée au Tribunal de caſſation ſans avoir été ſoumiſe au Corps législatif, qui portera un décret déclaratoire de la loi auquel le Tribunal de caſſation ſera tenu de ſe conformer.

XXII.

Chaque année, le Tribunal de caſſation ſera tenu d'envoyer à la barre du Corps législatif une députation de huit de ſes membres, qui lui préſenteront l'état des jugemens rendus, à côté de chacun deſquels ſeront la notice abrégée de l'affaire, & le texte de la loi qui aura déterminé la déciſion.

XXIII.

Une Haute-Cour nationale, formée de membres de Tribunal de caſſation & de Hauts-Jurés, connoîtra des délits des miniſtres & agens principaux du Pouvoir exécutif, & de crimes qui attaqueront la sûreté générale de l'Etat, lorſque le Corps législatif aura rendu un décret d'accuſation.

XX.

Trybunał caſſacyi nie będzie mogł nigdy ſprawę na nowo roztrząſać, ale ſkaſſowawſzy wyrok zapadły w processie, w którym formalność złamaną była, albo ſprzeciwieńſtwo prawu zaſzło, ſprawę na powrot odeſzle do ſądu, który ią na nowo do rozpoznania weźmie.

XXI.

Kiedy po dwukrotney kaſſacyi dekret, trzeciego nawet ſądu będzie oſkarżony, w tym ſamym ſpoſobie, jak dwa pierwſze, rozprawa nie będzie już mogła w trybunale kaſſacyi odbywać ſię, aż wprzód będzie poddana pod wyrok ciała prawodawczego, które wyda dekret deklaruiący prawo, do którego trybunał kaſſacyi ma ſię ſtoſować.

XXII.

Każdego roku trybunał kaſſacyi będzie okowiązany wyſłać przed kratę Zgromadzenia Narodowego Deputacyą złożoną z 8. ſwoich członków, którzy okażą liſtę wydanych dekretów; na boku zaś każdego dekretu będzie wyrażona treść ſprawy, i text prawa, które wyrok takowy naznaczyło.

XXIII.

Naywyżſzy ſąd Narodowy ſkładaiący ſię z członków trybunału kaſſacyi, i wſzyſtkich ſędziow przyſięgłych będzie ſię zatrudniać rozpoznawaniem przeſtępſtw miniſtrow, i przednieyſzych władzy wykonawczey Urzędników, równie iak wyſtępkami naruſzaiącemi beſpieczeńſtwo powſzechne kraju, kie-

Elle ne se rassemblera que sur la proclamation du Corps législatif, & à une distance de 30,000 toises au moins du lieu où la Législature tiendra ses Séances.

XXIV.

Les expéditions exécutoires des jugemens des Tribunaux seront conçues ainsi qu'il suit:

N. (*le nom du Roi.*) par la grace de Dieu & par la Loi constitutionnelle de l'Etat, Roi des François; à tous présens & à venir. Salut: Le Tribunal de ...... a rendu le Jugement suivant;

(*Ici sera copié le Jugement, dans lequel il sera fait mention du nom des Juges.*)

Mandons & ordonnons à tous Huissiers sur ce requis, de mettre le dit Jugement à exécution, à nos Commissaires auprès des Tribunaux d'y tenir la main, & à tous Commandans & officiers de la force publique, de prêter main forte, lorsqu'ils en seront légalement requis: en foi de quoi le présent a été signé par le Président du Tribunal & par le Greffier.

XXV.

Les fonctions des Commissaires du Roi auprès des tribunaux, seront de requérir l'observation des lois dans les jugemens à rendre, & de faire exécuter les jugemens rendus.

Ils ne seront point accusateurs publics; mais ils seront entendus sur toutes les accusations, & requerront pendant le cours de l'instruction pour la régularité des for-

dy względem nich ciało prawodawcze wyda dekret oskarżenie nakazuiący.

Ten Sąd naywyższy tylko za proklamacyą ciała prawodawczego zbierać się będzie, a to w odległości przynaymniey 30,000. sznorów od mieysca, gdzie Prawodawstwo swe mieć będzie sessye.

XXIV.

Harynga dekretu we wszystkich trybunałach kędzie w następuiących wyrazach:

N. (*imie Króla*) z bożey łaski i mocy prawa konstytucyinego narodu, Krol Francuzów. Wszystkim teraźnieyszym i przyszłym pozdrowienie:

Sąd N. wyda dekret następuiący: (*tu będzie dekret wypisany.* Oznaymujemy i rozkazujemy wszystkim woźnym, aby niznieyszy dekret podali do wykonania, wszystkim naszym kommissarzom przy juryzdykcyach zostaiącym, aby do tego przyłożyli się; nakoniec wszystkim kommendantom i officerom siły publiczney, aby pomoc zbroyną dali, jeżeli o to prawnie rekwirowani zostaną. Dla wiary czego ninieyszy dekret został zapieczętowany, i podpisany przez prezydenta i pisarza sądu.

XXV

Obowiązkiem kommissarzów Królewskich przy sądach zostaiących będzie przestrzegać zachowania praw w dekretach wydać się maiących, tudzież zapadłe przywodzić do exekucyi.

Nie będą oni oskarżycielami publicznemi, ale we wszystkich oskarżeniach będą słuchanemi, a w czasie wywodu sprawy, będą przestrzegać zachowania porządku w postę-

mes, & avant le jugement pour l'application de la loi.

XXVI.

Les Commiſſaires du Roi auprès des tribunaux dénonceront au directeur du juré, ſoit d'office, ſoit d'après les ordres qui leur ſeront donnés par le Roi,

Les attentats contre la liberté individuelle des citoyens, contre la libre circulation des ſubſiſtances & autres objets de commerce, & contre la perception des contributions;

Les délits par leſquels l'exécution des ordres donnés par le Roi, dans l'exercice des fonctions qui lui ſont déléguées, ſeroit troublée ou empêchée;

Les attentats contre le droit des gens;

Et les rebellions à l'exécution des jugemens, & de tous les actes exécutoires émanés des Pouvoirs conſtitués.

XXVII

Le Miniſtre de la juſtice dénoncera au tribunal de caſsation, par la voie du Commiſſaire du Roi, ſans préjudice du droit des parties intéreſſées, les actes par leſquels les juges auroient excédé les bornes de leur pouvoir.

Le tribunal les annullera; & s'ils donnent lieu à la forfaiture, le fait ſera dénoncé au Corps législatif, qui rendra le décret d'accuſation, s'il y a lieu, & renverra les prévenus devant la Haute-Cour nationale.

powaniu prawym, a przed zapadłym wyrokiem pilnować przyſtoſowania prawa.

XXVI.

Kommiſſarze Królewſcy przy ſądach zostaiący, będą delatorami przed dyrektorem ſędziow przyſięgłych, czy to z mocy urzędu, czy przez wydany rozkaź Królewſki.

Wſzelkich zamachow na wolność oſobiſtą obywatelów, lub na wolną cyrkulacyą żywności, lub na wybieranie podatków.

Wſzelkich przeſtępſtw, przez które wykonanie rozkazow Krola w ſprawowaniu funkcyi iemu oddanych byłoby zamieſzane lub tamowane.

Wſzelkich wykroczeń przeciwko prawom Narodw.

Wſzelkich buntow przeciwko wykonaniu dekretów i wſzyſtkich uchwał exekucyinych od władz konſtytucyinych pochodzących.

XXVII.

Miniſter ſprawiedliwości przez oſobę kommiſſarza Królewſkiego zaſkarżać będzie przed Trybunałem kaſſacyi uchwały, w których ſędziowie przeſtąpili granice władzy ſwoiey

Trybunał ie zniſzczy, a ieżeli ſtanowią przeſtępſtwo kryminalne, uczynek taki będzie donieſiony ciału prawodawczemu, które wyda dekret na oſkarżenie, i odeſzle obwinionych do naywyżſzego ſądu narodowego.

TITRE IV.

De la Force publique.

ARTICLE PREMIER.

La force publique eſt inſtituée pour défendre l'Etat contre les ennemis du dehors & aſſurer au dedans le maintien de l'ordre & l'exécution des lois.

II.

Elle eſt compoſée,

De l'armée de terre, & de mer;

De la troupe ſpécialement deſtinée au ſervice intérieur;

Et, ſubſidiairement, des Citoyens actifs, & de leurs enfans en état de porter les armes, inſcrits ſur le rôle de la garde nationale.

III.

Les gardes nationales ne forment ni un corps militaire, ni une inſtitution dans l'Etat; ce ſont les Citoyens eux mêmes appelés au ſervice de la force publique.

IV.

Les Citoyens ne pourront jamais ſe former ni agir comme gardes nationales, qu'en vertu d'une réquiſition ou d'une autoriſation légale.

V.

Ils ſont ſoumis, en cette qualité, à une organiſation déterminée par la loi.

Ils ne peuvent avoir dans tout le royaume qu'une même diſcipline & un même uniforme.

Les diſtinctions de grade & la ſubordination ne ſubſiſtent que relativement au ſervice & pendant ſa durée.

TYTUŁ IV.

O ſile Publiczney.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Siła publiczna ieſt uſtanowiona dla zaſłonienia Króleſtwa od nieprzyiacioł zewnętrznych, a dla zapewnienia wewnątrz utrzymywania porządku, i wykonania praw.

II.

Taż ſiła ſkłada ſię z woyſka lądowego i morſkiego, z żołnierzy ſzczególnie przeznaczonego do ſłużby wewnętrzney.

A w potrzebie pomocy z obywateli czynnych i ich ſynów będących w ſtanie noſzenia broni wpiſanych w regeſtr gwardyi narodowey.

III.

Gwardyi narodowe nie ſkładaią, ani ciała woyſkowego, ani uſtanowienia oſobnego w Państwie: ſą to ſami obywatele wezwani do poſługi ſile publiczney.

IV.

Obywatelę nie będą mogli nigdy ſię gromadzić, ani działać iako gwardya narodowa tylko zawezwaniem, i upoważnieniem legalnym.

V.

W tym kſztałcie podlegaią organizacyi prawem udeterminowaney.

W całym Króleſtwie iednakową karność i mundur iednakowy mieć będą.

Różnica ſtopniow i karność ſą tylko uważane, co do ſłużby, i póki taż trwać będzie.

VI.

Les officiers ſont élus à temps, & ne peuvent être réélus qu'après un intervalle de ſervice comme ſoldats.

Nul ne commandera la garde nationale de plus d'un diſtrict.

VII.

Toutes les parties de la force publique, employées pour la ſûreté de l'Etat contre les ennemis du dehors, agiront ſous les ordres du Roi.

VIII.

Aucun corps ou détachement de troupes de ligne ne peut agir dans l'intérieur du Royaume ſans une requiſition légale.

XI.

Aucun agent de la force publique ne peut entrer dans la maiſon d'un citoyen, ſi ce n'eſt pour l'exécution des mandemens de Police & de Juſtice, ou dans les cas formellement prévus par la loi.

X.

La requiſition de la force publique dans l'intérieur du Royaume, appartient aux officiers civils, ſuivant les règles déterminées par le Pouvoir législatif.

XI.

Si des troubles agitent tout un département, le Roi donnera. ſous la reſponſabilité de ſes miniſtres, les ordres néceſſaires pour l'exécution des lois & le rétabliſſement de l'ordre; mais à la charge d'en informer le Corps législatif, s'il eſt aſſemblé, & de le convoquer s'il eſt en vacance.

IV.

Officerowie na pewny czas ſą obierani, i nie mogą powtórnie bydź obranemi, chyba że nieiaki iak jako proſci ſłużyli Zołnierze. Nikt nie będzie mógł więcey Komenderować Gwardyi, iak iednego Powiatu.

VII.

Wſzyſtkie części ſiły publiczney użyte dla bezpieczęńſtwa przeciwko Nieprzyiaciołom ze wnętrznym działać będą pod Kommendą Królewſką.

VIII.

Zadne ciało, czyli część Woyſka polnego nie może działać wewnątrz Królewſtwa bez prawnego wezwania.

IX.

Zaden Urzędnik ſiły publiczney nie może wniść do domu Obywatelſkiego, tylko dla wykonania rozkazów Policyi, ſprawiedliwości, i w przypadkach wyraźnie w prawie przewidzianych.

X.

Wezwanie ſiły publiczney w Królewſtwie należy do Urzędników Cywilnych. podług prawideł opiſanych od Władzy Prawodawczey.

XI.

Jeżeli zamieſzania w całym pannią wydziale, Król, pod odpoſidziałnością ſwych Miniſtrow potrzebne wyda rozkazy, w celu wykonania praw i powrócenia porządku, lecz pod obowiązkiem donieſienia o tym ciału Prawodawczemu ieźli ieſt zebrane, a zwołania go, ieźli ieſt odroczone.

XII.

La force publique eſt eſſentiellement obéiſſante ; nul corps armé ne peut délibérer.

XIII.

L'Armée de terre & de mer, & la troupe deſtinée à la ſûreté intérieure, ſont ſoumiſes à des lois particulières, ſoit pour le maintien de la diſcipline, ſoit pour la forme des jugemens & la nature des peines en matière de délits militaires.

XII.

Siła publiczna w ſzczególnieyſzym zostaie poſtuſzeńſtwie, żadne ciało zbroyne rozważać nie może.

XIII.

Armia lądowa i morſka, tudzież Woyſko przeznaczone do ſtrzeżenia bezpieczeńſtwa wewnętrznego podlegaią Prawom ſzczególnym, bądź co do otrzymania karności, bądź co do formy Sądowey, i natury ukarania za przeſtępſtwa Woyſkowe.

TITRE V.

De Contributions publiques.

ARTICLE PREMIER.

Les contributions publiques ſeront délibérées & fixées chaque année par le Corps législatif, & ne pourront ſubſiſter au delà du dernier jour de la ſeſſion ſuivante, ſi elles n'ont pas été expreſſément renouvelées.

II.

Sous aucun prétexte, les fonds néceſſaires à l'acquittement de la dette nationale & au paiement de la liſte civile, ne pourront être ni refuſés ni ſuſpendus.

Le traitement des miniſtres du culte catholique penſionnés conſervés, élus ou nommés en vertu des décrets de l'Aſſemblée Nationale Conſtituante, fait partie de la dette nationale.

Le Corps législatif ne pourra, en aucun cas, charger la Nation du paiement des dettes d'aucun individu.

TYTUŁ V.

O podatkach publicznych.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Ciało Prawodawcze rozważać i uſtanawiać będzie co rok podatki publiczne, które tylko do oſtotniego dnia naſtępuiącego Prawodawſtwa trwać mogą, ieżeli wyraźnie ponowione niebyły.

II.

Pod żadnym pretextem, funduſze potrzebne do zaſpoienia długu Narodowego, i zapłacenia liſty cywilney, niebędą mogły bydź odmowione ani wſtrzymane.

Opatrzenie Miniſtrów obrządku Katolickiego, penſyonowanych, zachowanych, obranych lub mianowanych Dekretem Zgromadzenia Narodowego Konſtytucyinego, wchodzi w dług Narodowy.

Ciało Prawodawcze w żadnym razie obciążać nie może Narodu wypłacaniem długu oſoby ſzczególney.

III.

Les comptes détaillés de la dépenſe des départemens miniſtériels, ſignés & certifiés par les miniſtres ou ordonnateurs généraux, ſeront rendus publics par la voie de l'impreſſion, au commencement des ſeſſions de chaque législature.

Il en ſera de même des états de recette des diverſes contributions, & de tous les revenus publics.

Les états de ces dépenſes & recettes ſeront diſtingués ſuivant leur nature, & exprimeront les ſommes touchées & dépenſées année par année dans chaque diſtrict.

Les dépenſes particulières à chaque département, & relatives aux tribunaux, aux corps adminiſtratifs & autres établiſſemens, ſeront également rendues publiques.

IV.

Les adminiſtrateurs de département & ſous adminiſtrateurs ne pourront ni établir aucune contribution publique, ni faire aucune répartition au delà du temps & des ſommes fixées par le Corps législatif, ni délibérer ou permettre, ſans y être autoriſés par lui, aucun emprunt local à la charge des citoyens du département.

V.

Le Pouvoir exécutif dirige & ſurveille la perception & le verſement des contributions, & donne tous les ordres néceſſaires à cet effet.

TITRE

III.

Wyſzczególnone rachunki wydatków Departamentow Miniſtrowſkich, podpiſane i zaświadczone przez Miniſtrów lub Rządców generalnych do wiadomości publiczney drukiem podane będą na początku rozpoczęcia każdego Prawodawſtwa.

Toż ſamo czynić ſię będzie z tabellami percepty z różnych podatków i wſzelkich dochodów publicznych.

Tabelle wydatków i dochodów podług ſwey natury rozróżnione oznaczać będą ſummy weſzłe i wydane co rok w każdym Powiecie.

Wydatki ſzczegolne każdego Departamentu, i ściągaiące ſię do Trybunałow, ciał adminiſtacyinych, i innych uſtanowień, także do publiczney przyidą wiadomości.

IV.

Adminiſtratorowie wydziałowi i ich zaſtępcy nie będą mogli uſtanowią żadnego podatku publicznego; ani czynić rozkładu nadwymierzony czas, i oznaczone ſummy od ciała Prawodawczego; ani rozważać lub pozwalać zaciągania długow mieyſcowym z uciążeniem Obywateli wydziału, nie będąc do tego upoważnionemi od ciała prawodawczego.

V.

Władza wykonawcza kieruje, i ma baczność nad wybieraniem podatkow i wydaie potrzebne w teymierże rozkazy.

TYTUŁ

TITRE VI.

Des rapports de la Nation Françaiſe avec les Nations étrangères.

La Nation Françaiſe renonce à entreprendre aucune guerre dans la vue de faire des conquêtes, & n'emploiera jamais ſes forces contre la liberté d'aucun Peuple.

La Conſtitution n'admet point de droit d'aubaine.

Les Etrangers, établis ou non en France, ſuccèdent à leurs parens étrangers ou Français.

Ils peuvent contracter, acquérir & recevoir des biens ſitués en France, & en diſpoſer, de même que tout Citoyen Français, par tous les moyens autoriſés par les lois.

Les Etrangers qui ſe trouvent en France, ſont ſoumis aux mêmes lois criminelles & de police que les Citoyens Français, ſauf les conventions arrêtées avec les Puiſſances étrangères: leur perſonne, leurs biens, leur induſtrie, leur culte ſont également protégés par la loi.

TYTUŁ VI.

O ſtoſunkach narodu Francuzkiego do obcych narodow.

Narod francuzki zrzeka ſię przedſięɓrania wſzelkiey woyny w celu podbicia krajow, i nigdy ſwych ſił nie użyje przeciw wolności Narodu jakiego.

Konſtytucya nie dozwala kadukow.

Cudzoziemcy zamieſzkani, lub nie, w Francyi dziedziczą po ſwych krewnych cudzoziemcach, lub Francuzach.

Mogą kupować, nabywać, i odbierać dobra leżące w Francyi, i niemi rozrządzać tak jak każdy obywatel Francuzki, wſzelkiemi ſpoſoby prawem upoważnionemi.

Cudzoziemcy znayduiący ſię w Francyi podlegaią tym ſamym prawom kryminalnym i policyinym, co i obywatele Francuzcy, oſtrzegaiąc umowy zawarte z obcemi mocarſtwami; ich oſoby, dobra, przemyſł, i ich obrządek pod równą praw protekcyą zoſtaią.

TITRE VII.

De la Réviſion des Décrets conſtitutionnels.

ARTICLE PREMIER.

L'Aſſemblée Nationale Conſtituante déclare que la Nation a le droit impreſcriptible de changer ſa Conſtitution; & néanmoins conſidérant qu'il eſt plus conforme à l'intérêt national d'uſer ſeulement par les moyens pris dans la Conſtitution même, du

TITUŁ VII.

O rewizyi Dekretów Konſtytucyinych.

ARTYKUŁ PIERWSZY.

Zgromadzenie narodowe konſtytucyine oświadcza, iż narod ma prawo nie zaprzeczne nigdy odmienienia ſwey Konſtytucyi, zważaiąc jednak, iż bardziey ſię zgadza z intereſſem narodowym, aby tylko podług ſrzodków oznaczonych w ſameyże Konſty-

droit d'en réformer les articles dont l'expérience auroit fait ſentir les inconvéniens, décréte qu'il y ſera procédé par une Aſſemblée de Réviſion, en la forme ſuivante.

II.

Lorſque trois législatures conſécutives auront émis un vœu uniforme pour le changement de quelqu'article conſtitutionnel, il y aura lieu à la réviſion demandée.

III.

La prochaine législature & la ſuivante ne pourront propoſer la réforme d'aucun article conſtitutionnel.

IV.

Des trois législatures qui pourront par la ſuite propoſer quelques changemens, les deux premières ne s'occuperont de cet objet que dans les deux derniers mois de leur dernière ſeſſion, & la troiſième à la fin de ſa première ſeſſion annuelle, ou au commencement de la ſeconde,

Leurs délibérations ſur cette matière ſeront ſoumiſes aux mêmes formes que les actes législatifs; mais les décrets par lesquels elles auront émis leur vœu ne ſeront pas ſujets à la ſanction du Roi.

V.

La quatrième législature, augmentée de deux cent quarante neuf membres élus en chaque département, par doublement du nombre ordinaire qu'il fournit pour ſa population, formera l'Aſſemblée de Réviſion.

Ces deux cent quarante-neuf membres ſeront élus après que la nomination des repréſentans au Corps législatif aura été terminée, & il en ſera fait un procès-verbal ſéparé.

tucyi, użyto prawa odmienienia artykułów, których doświadczenie okazało nieprzyzwoitość, dekretuje, iż takowe poprawy zgromadzenie Rewizyine naſtępuiącą formą czynić będzie.

II.

Gdy trzy Prawodawſtwa po ſobie naſtępuiące oświadczą żądanie jednakowe ku odmianie jakiego artykułu Konſtytucyinego, żądana rewizya mieyſce mieć będzie mógła.

III.

Przyſzłe prawodawſtwo, i po nim naſtępuiące, nie będą mogły proponować odmiany żadnego artykułu konſtytucyinego.

IV.

Z trzech prawodawſtw mogących na potym jakie proponować odmiany, dwa pierwſze nie będą ſię mogły zatrudniać tym widokiem tylko w przeciągu dwoch oſtatnich mieſięcy ſwego prawodadawſtwa oſtatniego, a trzecie na końcu ſwego pierwſzego prawodawſtwa rocznego lub na początku drugiego.

Ich obrady względem tey materyi podlegać będą tym ſamym formalnościom, co i uchwały prawodawcze; lecz Dekreta, któremi ſwoje oświadczą żądania, ſankcyi królewſkiey podległe nie będą.

V.

Czwarte prawodawſtwo powiękſzone 249. członkami obranemi w każdym wydziale, podwoyną liczbą jaką każdy zwykł poſyłać w pomiar ſwey ludności, zgromadzenie Rewizyine ſkładać będzie.

Te 249. członków obrane będą po ſkończonym wyborze Reprezentantów wyznaczonych do ciała prawodawczego, i oſobny akt ich elekcyi zapiſany będzie.

L'Assemblée de Révision ne sera composée que d'une chambre.

VI.

Les membres de la troisième législature qui aura demandé le changement, ne pourront être élus à l'Assemblée de Révision.

VIII.

Les membres de l'Assemblée de Révision, après avoir prononcé tous ensemble le serment de *vivre libres ou mourir*, prêteront individuellement celui de *se borner à statuer sur les objets qui leur auront été soumis par le vœu uniforme des trois législatures précédentes; de maintenir au surplus de tout leur pouvoir la Constitution du Royaume, décrétée par l'Assemblée Nationale Constituante aux années 1789, 1790. & 1791; & d'être en tout fidèles à la Nation, à la Loi & au Roi.*

VII.

L'Assemblée de Révision sera tenue de s'occuper ensuite, & sans délai, des objets qui auront été soumis à son examen: aussitôt que son travail sera terminé, les deux cent quarante neuf membres nommés en augmentation se retireront sans pouvoir prendre part, en aucun cas, aux actes législatifs.

Les Colonies & Possessions Françaises dans l'Asie, l'Afrique, & l'Amérique, quoiqu'elles fassent partie de l'Empire Français, ne sont pas comprises dans la présente Constitution.

Zgromadzenie Rewizyine z jedney się tylko izby składać będzie.

VI.

Członki trzeciego zgromadzenia, które odmiany żądało, nie będą mogły bydź obranemi do zgromadzenia Rewizyinego.

VII.

Członki zgromadzenia Rewizyinego, wyrzekłszy wszystkie razem przysięgę *żyć, albo umierać wolnemi*, wykonaią z osobna każdy tę przysięgę: *iż szczególnie tylko względem widoków podanych sobie za żądaniem jednakowym trzech prawodawstw poprzedzaiących wyroki swe stanowić będą, iż z całych sił swoich nową Konstytucyą królewstwa w latach 1789. 1790. i 1791. przez Zgromadzenie Narodowe uchwaloną, utrzymywać, i we wszystkim Narodowi, Prawu, i Królowi wiernemi będą.*

VIII.

Zgromadzenie Rewizyine obowiązane będzie zatrudniać się wciąż bez przerwy, widokami jego roztrząśnieniu podanemi, i skoro prace jego się skończą, te 249. członków wybrane nad liczbę zwyczayną, nie mogąc bydź w żadnym razie uczestnikami uchwał prawodawczych, rozeydą się natychmiast.

Osady i Dzierżawy Francuzkie w Azyi, Afryce, i Ameryce, lubo składaią część Państwa Francuzkiego, nie są jednak w ninieyszey obięte konstytucyi.

Aucun des Pouvoirs inſtitués par la Conſtitution, n'a le droit de la changer dans ſon enſemble ni dans ſes parties ; ſauf les réformes qui pourront y être faites par la voie de la réviſion, conformément aux diſpoſitions du titre VII. ci-deſſus.

L'Aſſemblée Nationale Conſtituante en remet le dépôt à la fidélité du Corps législatif, du Roi & des Juges, à la vigilance des Pères de famille aux Epouſes & aux Mères, à l'affection des jeunes Citoyens, au courage de tous les Français.

Les Décrets rendus par l'Aſſemblée Nationale Conſtituante, qui ne ſont pas compris dans l'Acte de Conſtitution, ſeront exécutés comme Lois ; & les Lois antérieures auxquelles elle n'a pas dérogé, ſeront également obſervées, tant que les uns ou les autres n'auront pas été révoqués ou modifiés par le Pouvoir législatif.

Signé, VERNIER *Préſident* ; POUGEARD, COUPPE, MAILLY-CHATEAURENAUD, CHAILLON AUBRY, Evêque du Département de la Meuſe, DARCHE, *Secrétaires*.

Du 3. Septembre 1791.

L'Aſſemblée Nationale ayant entendu la lecture de l'Acte conſtitutionnel ci deſſus, & après l'avoir approuvé, déclare que la Conſtitution eſt terminée, & qu'elle ne peut y rien changer.

Żadna władza przez konſtytucyą utworzona, nie ma prawa jey odmienić w jey ogule, ani jey częściach, wyiąwſzy odmiany, które w niey uczynić ſię będą mogły, przez zgromadzenie rewizyine, podług przepiſow Tytułu VII powyżey.

Zgromadzenie Narodowe Konſtytucyine porucza ſtraż tey Konſtytucyi wierności ciała prawodawczego, Króla, i Sądziow, baczności Ojców, Małżonek, i Matek; przywiązaniu młodych obywateli, i Męztwu wſzyſtkich Francuzów.

Dekreta wydane przez Zgromadzenie Narodowe Konſtytucyine nie zawieraiące ſię w uſtawie Konſtytucyi, wykonane będą, jako prawa, a uchwały poprzedzaiące, które by ſię tez że Konſtytucyi nie ſprzeciwiały, równie zachowywane będą do póki pierwſze i drugie odwołane, lub zmodyfikowane przez władzę prawodawcza nie zoſtaną.

Podpiſy. VERNIER *Preſident* ; POUGEARD, COUPPE, MAILLY CHATEATRENAUD CHAILLON, AUBRY Biſkup wydziału Mozaylkiego, DRACHE Sekretarz.

Dnia 3. Września 1791.

Zgromadzenie Narodowe wyſłuchawſzy czytania Uſtawy Konſtytucyiney powyżey, i oną potwierdziwſzy, oświadcza, iż taż Konſtytucya już dokończona, i że nic w niey odmienić nie może.

Il ſera nommé à l'inſtant une députation de ſoixante Membres pour offrir, dans le jour, l'Acte conſtitutionnel au Roi.

Signé VERNIER, *Préſident*; POUGEARD, COUPPE, MAILLY-CHATEAURENAUD, CHAILLON, AUBRY, Evêque du Département de la Meuſe, DARCHE, *Sécretaires*.

Wyznaczona natychmiaſt zoſtanie Deputacya złożona z 60. członków, która jeſzcze dnia dziſiayſzego Królowi Uſtawę Konſtytucyi poda.

Podpisy VERNIER *Prezydent*; POUGEARD, COUPPE, MAILLY CHATEAURENAUD, CHAILLON, AUBRY, Biſkup wydziału Mozayſkiego, DARCHE Sekretarz.

LETTRE DU ROI,

Portée à l'Aſſemblée Nationale par le Miniſtre de la Juſtice, le 13. Septembre 1791.

MESSIEURS, j'ai examiné attentivement l'acte conſtitutionnel que vous avez préſenté à mon acceptation: je l'accepte, & je le ferai exécuter. Cette déclaration eût pu ſuffire dans un autre temps; aujourd'hui je dois aux intérêts de la Nation, je me dois à moi-même de faire connoître mes motifs.

Dès le commencement de mon règne, j'ai déſiré la réforme des abus, & dans tous les actes du gouvernement, j'ai aimé à prendre pour régle l'opinion publique.

Diverſes cauſes, au nombre deſquelles on doit placer la ſituation des finances à mon avénement au trône, & les frais immenſes

LIST KROLA

Przynieſiony Zgromadzeniu Narodowemu przez Miniſtra ſprawiedliwości dnia 13. Września 1791.

MOŚCI PANOWIE! Roztrząſałem uważnie Akt Konſtytucyi, podany mi do przyięcia; przyimuię go, i wykonać go każę. W innych czaſach to oświadczenie byłoby doſtateczne; teraz zaś znayduię potrzebą, tak dla intereſſu narodowego, jako i mego właſnego przyłączyć powody mojego przyięcia.

Od początku panowania mojego, żądałem znieſienia bezprawiow, i w każdey uchwale rządowey brałem chętnie za prawidło opinią publiczną.

Różne przyczyny, między które mieścić potrzeba ſtan nayniepomyślnieyſzy ſkarbu przy wſtąpieniu moim na tron, i wydatki

d'une guerre honorable, ſoutenue long-temps ſans accroiſſement d'impôts, avoient établi une diſproportion conſidérable entre les revenus & les dépenſes de l'Etat. Frappé de la grandeur du mal, je n'ai pas cherché ſeulement les moyens d'y porter remède; j'ai ſenti la néceſſité d'en prévenir le retour; j'ai conçu le projet d'aſſurer le bonheur du peuple ſur des baſes conſtantes, & d'aſſujettir à des règles invariables l'autorité même dont j'étois dépoſitaire: j'ai appelé autour de moi la Nation pour l'exécuter.

Dans le cours des évènemens de la révolution, mes intentions n'ont jamais varié. Lorſqu'après avoir réformé les anciennes inſtitutions, vous avez commencé à mettre à leur place les premiers eſſais de votre ouvrage, je n'ai point attendu pour y donner mon aſſentiment, que la Conſtitution entière me fût connue. J'ai favoriſé l'établiſſement de ſes parties avant même d'avoir pu en juger l'enſemble; & ſi les déſordres qui ont accompagné preſque toutes les époques de la révolution, venoient trop ſouvent affliger mon cœur, j'eſpérois que la loi reprendroit de la force entre les mains des nouvelles autorités; & qu'en approchant du terme de vos travaux, chaque jour lui rendroit ce reſpect ſans lequel le peuple ne peut avoir ni liberté ni bonheur. J'ai perſiſté longtemps dans cette eſpérance, & ma réſolution n'a changé qu'au moment où elle m'a abandonné.

Que chacun ſe rappelle l'époque où je me ſuis éloigné de Paris: la Conſtitution étoit prête à s'achever, & cependant l'au-

niezmierne chlubney woyny prowadzoney długo bez pomnożenia podatkow, ſprawiły nie równość między przychodami i wydatkami kraju. Uczułem, iż nie doſyć jeſt znaleść śrzodki przeciwko temu złemu, ale że trzeba także zapobiedz powrotowi onego. Widziałem, iż dobro ludu, ſtałych praw wyciąga; i że władza mi powierzona, mieć powinna niezmienne prawidła: zwołałem zatym Reprezentantów narodu, ażeby to do ſkutku przywiedli.

W biegu Rewolucyi, chęci moje nigdy ſię nie odmieniły. Gdy zaś po ſproſtowaniu dawnych uſtaw, pierwſze doświadczenia waſzey pracy ich zaſtępowały mieyſca, nie czekałem dokończenia całey Konſtytucyi, aby im dać moje zezwolenie. Sprzyjałem uſtanowieniu jey części, nim nawet o jey ogule ſądzić mogłem, a jeźli nierząd towarzyſzący niemal wſzyſtkim Epokom Rewolucyi, nadto częſto moje zaſmucał ſerce, ſpodziewałem ſię, że prawo w ręku władz nowych pożądańſzey nabierze dzielności, i że zbliżaiąc do mety prac waſzych, dzień każdy to powroci mu poważanie, bez którego lud ani wolności, ani ſzczęśliwości używać nie może. Tą nadzieią długo ſię cieſzyłem i dopiero moje odmieniłem przedſięwzięcie, gdym wſzelką ſtracił nadzieię.

Niechay każdy ſobie przypomni Epokę w którey ſię z Paryża oddaliłem; Konſtytucya miała wkrótce bydź dokończona, a

torité des Loix sembloit s'affoiblir chaque jour. L'opinion, loin de se fixer, se subdivisoit en une multitude de partis: les avis les plus exagérés sembloient seuls obtenir de la faveur: la licence des écrits étoit au comble: aucun pouvoir n'étoit respecté.

Je ne pouvois plus reconnoître le caractère de la volonté générale, dans les loix que je voyois par tout sans force & sans exécution. Alors, je dois le dire, si vous m'eussiez présenté la Constitution, je n'aurois pas cru que l'intérêt du peuple, règle constante & unique de ma conduite, me permît de l'accepter. Je n'avois qu'un sentiment; je ne formai qu'un seul projet: je voulus m'isoler de tous les partis, & savoir quel étoit véritablement le vœu de la Nation.

Les motifs qui me dirigèrent, ne subsistent plus aujourd'hui. Depuis lors les inconvéniens & les maux dont je me plaignois vous ont frappés comme moi. Vous avez manifesté la volonté de rétablir l'ordre; vous avez porté vos regards sur l'indiscipline de l'armée; vous avez connu la nécessité de réprimer les abus de la presse. La révision de votre travail a mis au nombre des Loix réglementaires, plusieurs articles qui m'avoient été présentés comme constitutionnels. Vous avez établi des formes légales pour la révision de ceux que vous avez placés dans la Constitution. Enfin, le vœu du peuple n'est plus douteux pour moi; je l'ai vu se manifester à la fois, & par

przecież praw powaga zdawała się co raz bardziey słabieć. Opinia zamiast upowszechnienia się, na wielorakie się dzieliła partye, i zdania naybardziey przesadzane z naywiększym upodobaniem przyimowane były, rozwiozłość druku do naywyższego poszła stopnia: i władza żadna poważaną nie była.

Nie mogłem na ten czas już poznać charakteru woli ogolney w prawach, które widziałem wszędzie bez siły i exekucyi; wyznać tu muszę, że, gdybyście mi na ten czas podali Konstytucyą, nie byłbym sądził, że interess ludu, który jest jedynym i nieodmiennym postępowania mego prawidłem, mi oną przyiąć pozwala: miałem tylko jedno czucie, i jeden tylko mnie zaymował zamiar, to jest: od wszystkich się chciałem uchylić partyi, i nauczyć się jakie istotnie było narodu życzenie.

Już nie ma tych powodów, które mną niegdyś kierowały; zaraz na ten czas, też same nieprzyzwoitości i nieszczęścia, na które utyskiwałem, równie was, jako i mnie przenikały: Oświadczyliście wolą waszą powrocenia porządku, rzuciliście oko na bezbarność woyska, i poznaliście potrzebę poskromienia źle użytey wolności druku, Przy rewiżyi prac waszych, umieściliście w liczbie praw porządkowych wiele artykułów, które mi jako Konstytucyine, podane były. Ustanowiliście sposob prawny, końcem roztrząśnienia tych, któreście w Konstytucyi umieścili. Nakoniec życzenie ludu już nie jest dla mnie wątpliwem, oświadczył je przychyleniem się do dzieła

ſon adhéſion à votre ouvrage, & par ſon attachement au maintien du gouvernement monarchique.

J'accepte donc la Conſtitution; je prends l'engagement de la maintenir au dedans, de la défendre contre les attaques du dehors, & de la faire exécuter par tous les moyens qu'elle met en mon pouvoir.

Je déclare qu'inſtruit de l'adhéſion que la grande majorité du peuple donne à la Conſtitution, je renonce au concours que j'avois réclamé dans ce travail, & que n'étant reſponſable qu'à la Nation, nul autre, lorsque j'y renonce, n'auroit le droit de s'en plaindre.

Je manquerois cependant à la vérité, ſi je diſois que j'ai aperçu dans les moyens d'exécution & d'adminiſtration, toute l'énergie qui ſeroit néceſſaire pour imprimer le mouvement & pour conſerver l'unité dans toutes les parties d'un ſi vaſte Empire. Mais puiſque les opinions ſont aujourd'hui diviſées ſur ces objets, je conſens que l'expérience ſeule en demeure juge. Lorſque j'aurai fait agir avec loyauté tous les moyens qui m'ont été remis, aucun reproche ne pourra m'être adreſſé; & la Nation dont l'intérêt ſeul doit ſervir de règle, s'expliquera par les moyens que la Conſtitution lui a réſervés.

Mais, Meſſieurs, pour l'affermiſſement de la liberté, pour la ſtabilité de la Conſtitution, pour le bonheur individuel de tous les François, il eſt des intérêts ſur lesquels un devoir impérieux nous preſcrit de réunir tous nos efforts. Ces intérêts

ſont

waſzego i przywiązaniem ſwoim do rządu monarchicznego.

Przyimuię więc Konſtytucyą, i obowięzuię ſię utzymywać ią w króleſtwie, bronić ią przeciwko napaściom zewnętrznym, i kazać ią wykonywać wſzelkiemi ſpoſobami, które mojey oddała władzy.

Oświadczam, iż przekonany o przychyleniu ſię do Konſtytucyi więkſzey części narodu, odſtępuię od ſpolnictwa, którego w tey pracy żądałem: a gdy ja narodowi tylko odpowiadać winien jeſtem; przeto nikt inny nie ma prawa użalać ſię na to, czego ja odſtąpiłem.

Uchybiłbym prawdy, gdybym powiedział, iż w ſpoſobach wykonania i adminiſtracyi potrzebną znalazłem dzielność do dania ruchu i utrzymania jedności w wſzyſtkich częściach tak obſzernego królewſtwa; ale ponieważ względem tych celów podzielone ſą teraz opinie, pozwalam, żeby ſamo doświadczenie ſędzią tego było. Gdy wiernie wſzyſtkich użyię śrzodków mnie pozwolonych, nikt mi zarzutów nie będzie mogł czynić, gdyż ſam narod, którego interes jedynym ma bydź prawidłem, przed ſię weźmie śrzodki Konſtytucyą ſobie oſtrzeżone.

Lecz dla ugruntowania wolności, dla ſtałości Konſtytucyi, i dla zapewnienia ſzczęścia oſobiſtego każdego Francuza, ſą Mości Panowie, tak względy, dla których konieczna powinność, każe nam wſpólnie uſiłowania: te względy ſą to uſzanowanie ku prawom,

powro-

ſont le reſpect des loix, le rétabliſſement de l'ordre & la réunion de tous les citoyens. Aujourd'hui que la Conſtitution eſt définitivement arrêtée, des François vivant ſous les mêmes loix, ne doivent connoître d'ennemis que ceux qui les enfreignent. La diſcorde & l'anarchie; voilà nos ennemis communs: je les combattrai de tout mon pouvoir. Il importe que vous & vos ſucceſſeurs me ſecondiez avec énergie; que ſans vouloir dominer la pensée, la loi protège également tous ceux qui lui ſoumettent leurs actions; que ceux que la crainte des persécutions & des troubles auroit éloignés de leur patrie, ſoient certains de trouver en y rentrant, la ſûreté & la tranquillité Et pour éteindre les haines, pour adoucir les maux qu'une grande révolution entraîne toujours à ſa ſuite: pour que la loi puiſſe d'aujourd'hui commencer à recevoir une pleine exécution, conſentons à l'oubli du paſſé: que les accuſations & les pourſuites qui n'ont pour principe que les évènemens de la révolution, ſoient éteintes dans une réconciliation générale.

Je ne parle pas de ceux qui n'ont été déterminés que par leur attachement pour moi: pourriez vous y voir des coupables? Quant à ceux qui par des excès où je pourrois apercevoir des injures perſonelles, ont attiré ſur eux la pourſuite des Loix, j'éprouve à leur égard que je ſuis le Roi de tous les François.

Signé LOUIS.

Paris, le 13. Sebtembre 1791.

P. S. J'ai penſé, Meſsieurs, que c'étoit dans le lieu même où la Conſtitution avoit

powrocenie porządku i ziednoczenie wſzyſtkich obywateli. Teraz gdy Konſtytucya oſtatecznie jeſt uchwalona, Francuzi pod jednemi żyiący prawami, innych nieprzyjacioł, nad tych, co je łamią, znać nie powinni. Niezgoda i bezrząd otoż naſi wſpolni nieprzyjaciele, przeciw którym, całą ſiłą moią walczyć będą; lecz potrzeba, abyście wy, i waſi naſtępcy dzielnie mi dopomagali; niech prawo bez ściśnienia myśli zaſtania równie tych, co mu ſwe poddali czynności; niech będą pewni ci, ktorych bojaźń prześladowania, lub zawieruchow z oyczyzny oddaliła, iź znaydą do niey powracaiąc, ſpokoyność i bezpieczeńſtwo. Końcem zaś przytłomienia nienawiści, i oſłodzenia tych klęſk, które wſzelka rewolucya za ſobą zawſze ciągnąć zwykła, ſtaraymy ſię puścić w niepamięć przeſzłe rzeczy, ażeby prawo od dnia dziſieyſzego zupełną odbierało exekucyą; niech oſkarżenia i ścigania ſądowne wypływaiące z wypadków Rewolucyi, przez powſzechne pogodzenie ſię, przytłomione zoſtaną.

Nie mowię o tych, ktorych ſzczegolnie przywiązanie do mnie wciągnęło: czy moglibyście w nich widzieć wyſtępnych? Co do tych, których wyſtępność popełniaiąca krzywdy oſobiſte, ściągnęła na ſiebie praw ſurowość, czuię i względem nich, że wſzyſtkich Francuzow wſpolnym jeſtem królem.

Podpisano LUDWIK.

W Paryżu dnia 13. Września 1791.

P. S. Sądziłem za rzecz przyzwoitą Mości Panowie, żebym w tym mieyſcu,

été formée, que je devois en prononcer l'acceptation ſolennelle: je me rendrai en conſéquence demain, à midi, à l'Aſſemblée Nationale.

EXTRAIT DE LA LETTRE.

Ecrite à Mr Deſcorches, Envoyé de France auprès de la Republique de Pologne, par le Miniſtre des affaires étrangères.

Je m'empreſſe de vous informer, Monſieur que le Roi vient d'accepter l'acte Conſtitutionel qui lui a été préſenté par L'A. N. La lettre cy-jointe a pour objet la notification de cet événement ....

Les détails dans les quels le Roi entre dans la lettre qu'il a adreſſée à L' A. N. Monſieur, expliquent ſuffiſamment les différens motifs, qui ont déterminé ſon acceptation. S. M. comme elle l'a dit elle même, eſt convaincue, que le nouvel ordre de choſes qui vient de s'établir eſt conforme au voeu de la majeure partie de la Nation; & ce voeu, elle n'a pas héſité à le prendre pour regle de ſa conduite. Elle ne veut regner que par le bonheur de la France, ſon bonheur perſonel en eſt inſéparable, & elle ſe complait dans la douce idée d'y avoir contribué en faisant le ſacrifice d'une portion de ſon autorité, & en n'exerçant déſormais d'autre empire que celui de la loi: ..

Le Roi n'a jamais fait conſiſter ſon bonheur dans l'exercice d'une autorité plus ou moins étendue. S. M. ſera au comble de ſes voeux ſi les reſtrictions miſes à cel-

gdzie Konſtytucya utworzoną zoſtała, oney uroczyſte oświadczył przyięcie: przeto w tym celu przyidę jutro o dwunaſtey do Zgromadzenia Narodowego.

WYCIĄG LISTU

Piſanego do JP. Deſcorches Poſła Francuzkiego przy Rzeczypospolitey Polſkiey, przez JP. Montmorin Miniſtra intereſsow Zagranicznych.

Skwapliwie donoſzę WPanu, że Król przyiął uſtawę Konſtytucyiną podaną ſobie od Zgromadzenia Narodowego. List tu przyłączony ma za cel uwiadomienie o tey okoliczności.

Wyſzczegolnienia, które Król w ſwym Liście do Zgromadzenia Narodowego piſanym czyni, doſtatecznie wyrażaią powody, które go do przyięcia tey uſtawy nakłoniły.

Król Jmć, jako ſam powiedział, jeſt przekonanym, że nowy porządek rzeczy świeżo uſtanowiony, zgadza ſię z życzeniem naywiękſzey części narodu, które życzenie J. K Mość bez wſzelkiego zaſtanowienia ſię bierze za prawidło poſtępowania ſwego; niechce królować tylko zrządzaiąc ſzczęście Francyi, od którego jego oſobiſta ſzczęśliwość jeſt nieoddzielna: jakoż tym lubym ſię już cieſzy wyobrażeniem, iż ſię do niego iſtotnie przyłożył, czyniąc ofiarę z części dawney ſwey powagi, i niechcąc inaczey panować tylko przez wykonanie prawa. Król Jmć nie pokładał nigdy ſzczęścia ſwego na ſprawowaniu powagi mniey lub więcey rozległey; przeto życzenia jego niſzczone będą, jeżli warunki położone w ſprawowaney

le qu'Elle a exercée jusqu'à présent, remplissent le but que L'A. N. s'est proposé. D'ailleurs les moyens de réparer les defauts, que l'expérience sera apercevoir dans la constitution ont été prévus, & il y a lieu d'espérer qu'ils pourront étre employés sans que le Royaume soit exposé à de nouvelles secousses.

Il est, Monsieur un point de la Constitution, qui doit fixer particulierement l'attention de toutes les puissances de l'Europe, c'est la renonciation de la nation Françaîse à toute espèce de conquêtes. Les conséquences qui résultent de cette disposition sont si évidentes que je m'abstiens d'en faire le commentaire, elles, seront senties par tous les amis de la tranquilité générale qui désormis sera le principal objet de notre systême politique.

Signé MONTMORIN, *Ministre des affaires étrangéres.*

dotąd przez siebie, dopełnią zamiarów, które sobie Zgromadzenie Narod w tym założyło.

W reszcie środki poprawienia wad, które doświadczenie okaże w Konstytucyi, są ostrzeżone; ztąd spodziewać się należy, iż będą mogły bydź tak użyte, że Królewstwo na nowe wstrząśnienia wystawionym nie będzie.

Jest punkt jeden w Konstytucyi, który zapewne szczególniey uwagę wszystkich mocarstw Europeyskich zastanowi; jest to zrzeczenie się narodu Francuzkiego, wszelkich zdobyciow. Konsekwencye z tey uchwały wynikaiące, tak są oczewiste, iż ich wyszczególnić nie potrzeba; przenikną je bez wątpienia wszyscy przyjaciele spokoyności powszechney, która na potym głownieyszym będzie celem naszego systematu politycznego.

Podpisany MONTMORIN, *Minister interessow Zagranicznych.*

COPIE DE LA DECLARATION

Du Roi des François, au Roi de Pologne

Très haut, très Excellent, & très Puissant Prince notre très cher & très aimé bon Frère,

L'Assemblée Nationale vient de me présenter l'acte constitutionnel qu'elle a décrété, & je me suis determiné à l'accepter, parceque je dois le regarder comme le resultat du voeu de la grande majorité de la Nation. Je m'empresse de faire part de cet événement à votre Majesté, connoissant

DEKLARACYA

Króla Francuzow przesłana Królowi Polskiemu.

P. T.

Zgromadzenie Narodowe podało mi świeżo ustawę konstytucyiną przez siebie uchwaloną, i jam się determinował ią przyiąć, ponieważ uważać onę powinienem, jako skutek życzeń znaczney większości Narodu. Spieszę się więc donieść o tym wypadku W. K. Mości, będąc przekonanym, iż Ją

l'intérêt qu'elle prend, autant à la Monarchie françoiſe, qu' à tout ce qui me concerne perſonnellement. Je prie votre Majeſté d'être bien perſuadée que le changement opéré dans la conſtitution françoiſe, ne diminue en rien mon déſir de rendre de plus en plus inaltérable la bonne harmonie & la parfaite intelligence qui exiſtent entre nous & votre Majeſté, ainſi qu'entre nos Nations reſpectives. Sur ce, je prie Dieu qu'il vous ait, très haut, très Excellent, & très Puiſſant Prince, notre très cher & très aimé bon Frère, en ſa ſainte & digne garde.

Signé LOUIS.
& plus bas MONTMORIN.

Paris ce 20. Septembre 1791.

rownie obchodzi ſzczęśliwość monarchii Francuzkiey, jako to wſzyſtko, co mnie ſię tycze oſobiście. Proſzę W. K. Mości mieć to przeświadczenie, że odmiana w Konſtytucyi Francuzkiey udziałana, nie oſłabi bynaymniey chęci, którą mam, ażeby dobra harmonia i doſkonałe porozumienie ſię trwaiące między nami i W. K Mością, jako i między naſzemi Narodami, nigdy zwątłonemi nie zoſtały. Z powodu tego proſzę Boga, aby Waſzą Królewſką Mość, w ſwey świętey i godney miał pieczy.

LUDWIK.
Niżey. MONTMORIN.

Z Paryża dnia 20. Września 1791.

ERRATA.

Pages.	*Lignes.*		*Liſez.*
3.	11.	ſolemnele	ſolemnelle.
4.	4.	l'utillité	l'utilité.
17.	15.	fera	ſera.
21.	29.	aſſamblées	aſſemblées.
23.	19.	d'êtré	d'être.
24.	13.	fera	ſera.
30.	20.	prête	prêté.
36	10.	do	de.
47.	1.	Mècarhaux	Maréchaux
56.	11.	Geoiler	Geolier.
57.	17.	la vie	la voie.
62.	16.	XI.	IX.

BŁĘDY DRUKU.

Pag:	*Wierſz.*		*Czytay.*
8.	12.	za	jako.
29.	17.	*Konſtytuayiny*	*Konſtytucyiny.*
36.	13.	zebane	zebrane.
31.	24.	nie może wyjachać,	*dołóż* za granicę.
40.	29	dać	wydać.
50.	12.	zawiadywać	zawiadywania.
51.	30.	*Dekreć*	*Dekret.*
54.	15.	przyoczenia	przytoczenia.
58.	17.	okowiązany	obowiązany.
59.	14.	wyda	wydał
60.	21.	władzy ſwoiey	*dodaj* bez naruſzenia Praw ſtron wchodzących.
61.	8.	przeznaczonego	przeznaczonych
63	18.	zaſpoienia	zaſpokoienia
64.	18.	uſtanowią	uſtanowić.
72.	32.	względey	względy.
—	33.	wſpolne *doday* czynić.	

DE LA
BIBLIOTHEQUE
DE MR LE PR
ALEXANDRE
LUBOMIRSKI